

24

Časopis gréckokatolíckych bohoslovcov

Prameň

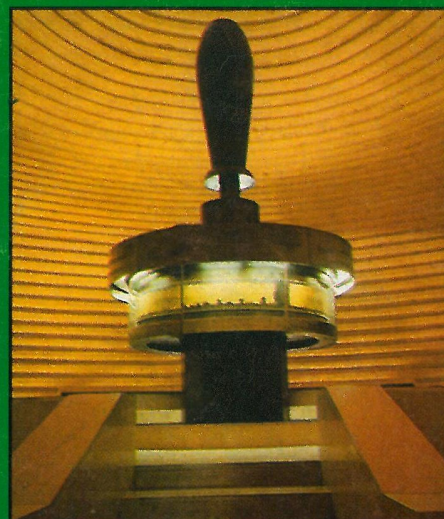
Číslo 1., Ročník V., Cena 10 Sk

ROZHOVOR S PRIMÁTOROM

Kristus slávne vstal z mŕtvych, smrťou smrť premohol a zosnulým v hrobách život daroval!

Christos voskrese iz mertvych, smertiu smert' poprav i suščim vo hrobich život daroval!

ZNOVUOBJAVENIE BIBLIE

**Cirkev už 2000 rokov
podáva pomocnú ruku.**

Nechceš ju prijať?

"Kto chce ísť za mnou... ...nech ma nasleduje!"

Len pred nedávnom, na Krížu-poklonnú nedeľu, sme počuli tieto Ježišove slová počas evanjelia na sv. liturgii. Aj napriek tomu, že tento citát je kresťanom dobre známy, mohol by si niekto myslieť, že práve to najdôležitejšie v tomto názve chýba. Ale nie je tomu tak. Je potrebné dať si odpoveď práve na otázku: „Kam nás volá Ježiš Kristus? Kde ho máme nasledovať?“

Mnohí z nás si myslia, že Ježiš nás vedie ku krížu, k utrpeniu. Preto životy mnohých kresťanov sú poznačené pesimizmom, smútkom a častokrát aj zúfalstvom. Ale Boh naše životy nenasmeroval k smrti, ale k životu. Nie k utrpeniu, ale k šťastiu. Nie k smútku, ale k radosti.

Preto kríž je len prostriedkom pre dosiahnutie cieľa. A tým cieľom, kam nás Ježiš volá, aby sme ho nasledovali, je VZKRIESENIE. Ale cesta ku vzkrieseniu vedie iba cez kríž. Preto Ježiš hovorí, že iba ten si zachráni ži-

vot, kto stratí život pre neho a pre evanjelium. Zachrániť si život znamená byť vzkriesený. Ale vstať zmŕtvych - to neznamená odstrániť kríž, ale premôcť hriech. Toto víťazstvo ti ponúka Ježiš Kristus každý deň cez obrátenie. Viera vo vzkriesenie nám nemá pomáhať odstraňovať kríž z nášho života, ale premáhať hriech. Preto kresťan je človek, ktorý má celý život pri sebe kríž, ale zároveň je to človek, ktorý má skúsenosť s tým, že „Božie kráľovstvo prichádza s mocou.“

Kto má skúsenosť s Ježišom Kristom, ktorý svojou smrťou premohol všetky hriechy, nemusí utekať pred vlastným životom. A na Ježišovu otázku: „Za čo by si vymenil svoju dušu (svoj život)?“, môžeš vo viere odpovedať: „Aj keď je ťažké žiť s takým manželom, s takou manželkou, deťmi, rodičmi, kňazom, susedom, bratom, sestrou..., nevymenil by som tento život za nič.“ Lebo Boh koná veľké veci v mojom živote, keď ničí môj hriech a ja môžem v Duchu Svätom milovať aj svojich nepriateľov.

Prajem všetkým čitateľom, aby ovocie vzkrieseného Ježiša Krista zažili v prvom rade na vlastných životoch a vo vlastných rodinách, ale aj v krásnych veľkonočných liturgických obradoch.

o. Peter Sabol

**Cirkev už 2000 rokov
podáva pomocnú ruku.**

Nechceš ju prijať?

"Kto chce ísť za mnou... ...nech ma nasleduje!"

Len pred nedávnom, na Krížu-poklonnú nedeľu, sme počuli tieto Ježišove slová počas evanjelia na sv. liturgii. Aj napriek tomu, že tento citát je kresťanom dobre známy, mohol by si niekto myslieť, že práve to najdôležitejšie v tomto názve chýba. Ale nie je tomu tak. Je potrebné dať si odpoveď práve na otázku: „Kam nás volá Ježiš Kristus? Kde ho máme nasledovať?“

Mnohí z nás si myslia, že Ježiš nás vedie ku krížu, k utrpeniu. Preto životy mnohých kresťanov sú poznačené pesimizmom, smútkom a častokrát aj zúfalstvom. Ale Boh naše životy nenasmeroval k smrti, ale k životu. Nie k utrpeniu, ale k šťastiu. Nie k smútku, ale k radosti.

Preto kríž je len prostriedkom pre dosiahnutie cieľa. A tým cieľom, kam nás Ježiš volá, aby sme ho nasledovali, je VZKRIESENIE. Ale cesta ku vzkrieseniu vedie iba cez kríž. Preto Ježiš hovorí, že iba ten si zachráni ži-

vot, kto stratí život pre neho a pre evanjelium. Zachrániť si život znamená byť vzkriesený. Ale vstať zmŕtvych - to neznamená odstrániť kríž, ale premôcť hriech. Toto víťazstvo ti ponúka Ježiš Kristus každý deň cez obrátenie. Viera vo vzkriesenie nám nemá pomáhať odstraňovať kríž z nášho života, ale premáhať hriech. Preto kresťan je človek, ktorý má celý život pri sebe kríž, ale zároveň je to človek, ktorý má skúsenosť s tým, že „Božie kráľovstvo prichádza s mocou.“

Kto má skúsenosť s Ježišom Kristom, ktorý svojou smrťou premohol všetky hriechy, nemusí utekať pred vlastným životom. A na Ježišovu otázku: „Za čo by si vymenil svoju dušu (svoj život)?“, môžeš vo viere odpovedať: „Aj keď je ťažké žiť s takým manželom, s takou manželkou, deťmi, rodičmi, kňazom, susedom, bratom, sestrou..., nevymenil by som tento život za nič.“ Lebo Boh koná veľké veci v mojom živote, keď ničí môj hriech a ja môžem v Duchu Svätom milovať aj svojich nepriateľov.

Prajem všetkým čitateľom, aby ovocie vzkrieseného Ježiša Krista zažili v prvom rade na vlastných životoch a vo vlastných rodinách, ale aj v krásnych veľkonočných liturgických obradoch.

o. Peter Sabol

Osobnosti

- 5 116. PRIMÁTOR PREŠOVA**
Prešov - teraz už krajské mesto a jedno zo sídiel vrchných predstaviteľov našej Cirkvi. S jeho primátorom sme sa porozprávali na tému Cirkve a on.

- 28 SVÄTÝ BAZIL VEĽKÝ**
Počas pôstu sa viac ako inokedy stretávame s Božskou liturgiou sv. Bazila Veľkého. Jej hlboké myšlienky vyvierali priamo z jeho vnútra a sú obrazom myslenia jeho duše.

Dejiny

- 15 BYZANTSKÝ OBRAD V ČECHÁCH A NA MORAVE V X.-XI. STOROČÍ**
Jedným z nástupníckych štátov Veľkej Moravy sa stalo České kniežatstvo, ktoré vzniklo spojením malých kniežatstiev ovládaných zväčša dvoma rodmi - Přemyslovcami a Slavníkovcami, ktorých v tomto procese zjednocovania vyvraždili. Postupne si pripojilo Moravu a tak vznikol základ Českého kráľovstva.

- 26 PRVÍ PREŠOVSKÍ BISKUPI**
Po smrti mukačevského biskupa Andreja Bačinského boli ustanovené tri vikariáty: marmarošský, satmársky a košický so sídlom v Prešove. Z posledného sa roku 1818 stalo biskupstvo. Jeho prvými biskupmi sa stali Gregor Tarkovič, Jozef Gaganec a Dr. Mikuláš Tóth.

Seminár

- 8 SEMINÁRSKE SEKUNDY**
Život v seminári od decembra minulého roka až do začiatku marca bol veľmi pestrý. Prežili sme skúšky, premiéry niekoľkých filmov, športové zápolenia a chrípkovú epidémiu.

Reportáže

- 10 ROK V ALPÁCH**
Takto sa nazýva rozhovor s bratom Petrom Bombárom, ktorý sa vrátil zo štúdiijného pobytu v rakúskom Gamingu.

- 12 DUOMO SANTA MARIA DEL FIORE**

Vo Florencii sa nachádza piaty najväčší kresťanský chrám vo svete. Jeho história je popretkávaná takými osobnosťami ako je Michelangelo, Dante alebo Rafael.

- 18 ZNOVUOBJAVENIE BIBLIE**

Na jar roku 1947 stratil Muhammad Dib z beduinského kmeňa Taamirech ovcu a objavil jeden z najzaujímavejších pokladov tohto storočia - zvitky Starého zákona v Qumráne.

- 22 NA ZÁPADE REPUBLIKY**

V jednej z našich najmladších farností - Bratislave postavili ikonostas. Pri tejto príležitosti prinášame jej krátke dejiny.

Aktuality

- 21 2000**
Rok 2000 sa nezadržateľne blíži a my, kresťania, sme zvlášť zodpovední za to, čo pri tejto príležitosti povieme svetu. Sv. otec Ján Pavol II. už 10. 11. 1994 vydal apoštolský list Tertio milermio adveniente o príprave na Jubilejný rok 2000.

- 30 POTRAT - RIEŠENIE DNEŠKA**
V priebehu posledných 40 rokov bolo na Slovensku viac než 1.000.000 vrážd nenarodených detí. Tento alarmujúci stav sa rieši dnes rozmachom antikoncepcie, čo ale nerieši problém v jadre, ale iba jeho dôsledky. Už dnes spoločnosť pociťuje bremeno tohto svojho konania. Ale čo bude o niekoľko rokov si nikto nevie predstaviť.

Úvahy a poviedky

- 14 AKO BRAT KONRÁD Z OFFIDY VYSLOBODIL DUŠU Z OČISTCA**
Je to príbeh o tom, ako môže modlitba spravodlivý človeka pomôcť duši v očistci na ceste do neba k večnému životu a šťastiu s Bohom.

Liturgia

- 24 KRÁTKE KAPITOLY Z LITURGIE**
Ekténia - slovo, ktoré vyjadruje také neprieberné množstvo prosieb, aké len spoločenstvo ľudí dokáže vyjadriť. Pane, zmiluj sa.

116. primátor Prešova

K rozhovoru s terajším primátorom nás motivovali udalosti, kedy bolo s našou Cirkvou spojené hlavne mesto Prešov - návšteva Sv. Otca a posviacka nášho obnoveného seminára. Ing. Juraj Kopčák sa narodil 11.1.1944 v Sabinove, je ženatý, má tri deti a za primátora bol zvolený 5.12.1994. No dozvedeli sme sa viac.

Z roku 1247 pochádza prvá písomná zmienka o meste, čo mesto pripravuje pri tejto príležitosti?

Celý rok 1997 sa ponesie v znamení 750. výročia prvej známej písomnej zmienky o existencii Prešova. So spomienkou a oslavami sme začali 1. januára. Mojm želaním je, aby bol celý tento rok pre Prešovčanom sviatočným. Oslavy výročia budú mať tri základné dimenzie: kultúrnu, spoločenskú a duchovnú. Každá bude mať niekoľko vrcholov. Najvýznamnejšia koncentrácia všetkých zložiek osláv, je plánovaná na jesenné dni, v čase od 11. do 14.

septembra. Vtomto čase sa budú konať Prešovské výstavné trhy. Zorganizujeme historický sprievod mestom, na ktorý nadviaže ľudová veselica. 13. septembra sa uskutoční slávnostné zasadnutie Mestského zastupiteľstva v Prešove, na ktoré sme pozvali ústavných činiteľov SR, veľvyslancov európskych krajín a USA, primátorov partnerských miest, predstaviteľov cirkví, politického, spoločenského a kultúrneho života. Na slávnostné zasadnutie bude nadväzovať slávnostná akadémia a kultúrne podujatia s hviezdny obsadením. Vystupovať budú umelci svetového mena, ktorí

majú korene v našom meste. Po slávnostnej akadémii sa uskutoční recepcia, poriadaná mestom Prešov. Posledný deň vrcholu osláv bude v znamení vzdávania vďaky za všetko, čo my, Prešovčania máme. Samozrejme v chrámoch, okrem iného aj

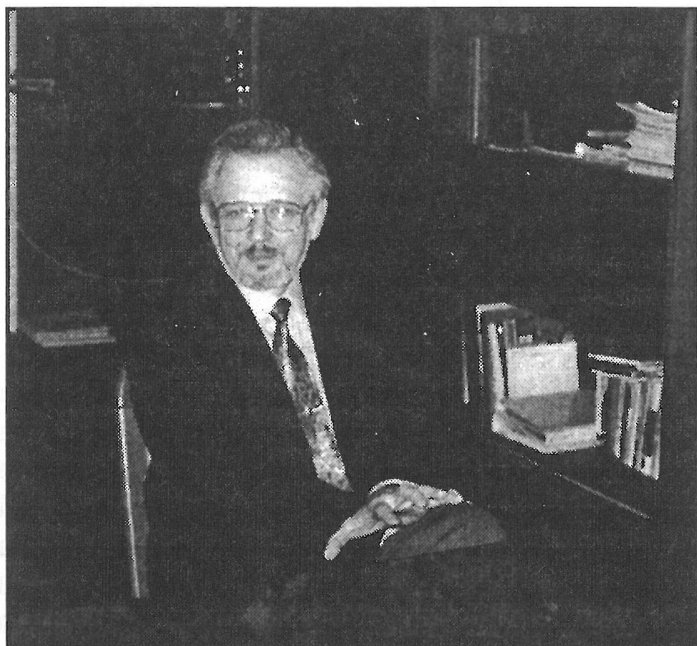

v chráme sv. Mikuláša, kde bude slávnostná sv. omša, celebrowaná Jeho excelenciou arcibiskupom Alojzom Tkáčom, koncelebrowaná Jeho excelenciou biskupom Jánom Hirkom a duchovnými z Prešova a okolia.

Z významných podujatí v duchovnej oblasti je treba spomenúť vysviacku Imaculaty v severnom parčíku, postavenie kríža na križovatke pred Strojníckou priemyslovkou a ekumenickú bohoslužbu so slávnostným Te Deum, pri príležitosti výročia návštevy Sv. Otca v našom meste.

Aký je pocit byť primátorom pri 750. výročí vzniku mesta?

Je to pocit ťažko popísateľný. Radosť i hrdosť je pretkávaná námahou a pocitom obrovskej zodpovednosti. V každom prípade považujem za obrovskú česť, že počas môjho primátorovania sa v meste dejú historické veci. Najväčšou udalosťou bola bezpochyby návšteva Sv. otca. Oslavy 750. výročia sú ďalšou príležitosťou

zviditeľniť mesto a zvýšiť seba-vedomie Prešovčanov. Určite urobíme všetko, aby na oslavy ostala u všetkých spoluobčanov trvalá, krásna spomienka.

Zmenilo primátorovanie nejako Váš život?

Určite zmenilo. Mám podstatne viac práce, zodpovednosti, stresov, problémov. Som vystavený neustálej pozornosti spoluobčanov. Nároky na môj čas, výkon, trpezlivosť, ochotu i ústretovosť sú bez hraníc. Nesmiem nikdy zlyhať. A to nie je maličkosť. Stretávam sa s ľuďmi rôznych kategórií. Od bezdomovcov a kriminálnikov, až po predstaviteľov krajín, podnikateľskej sféry, diplomatov a špičky duchovného, kultúrneho a spoločenského života. Ku každému sa musím správať primerane. Treba sa to naučiť, ale hlavne mať pozitívne myslenie, vzťah a radosť zo služby. Pracovné dni v týždni sú od rána do večera pestré, naplnené kontak-
tami s ľuďmi. Soboty a nedele mám na prípravu príhovorov, príspevkov do novín, vybavovanie vážnej korešpondencie a premýšľanie o tom, čo a ako v nastavujúcom týždni.

Ako si spomínate na svoje

detstvo, hlavne vo vzťahu k Cirkvi?

Pochádzam z učiteľskej rodiny. Môj otec bol súčasne kantorom. V časoch mojej mladosti boli učitelia často v pohybe. A tak sa stalo, že sme sa ocitli na Zemplíne, v kraji pri Humennom. Tri roky sme strávili v Nižných Ladičkovciach, skoro desať rokov v Ľubiši. Tam som sa spoznal i s naším pánom prezidentom. Bývali sme v učiteľskom byte, vedľa fary. Celý čas som miništroval. Bolo to praktické i pre môjho duchovného otca, pretože som bol stále po ruke. Pán farár Drotár, už nebohý, bol denne v kontakte s našou rodinou, takže jeho vplyv na moje formovanie bol bezprostredný. Navyše i v rodine sme mali kňaza. Môj strýko bol viac ako 30 rokov farárom v Tulčíku. Jeden rok sme bývali na fare. Takže všetko, čo súvisí so vzťahmi k Cirkvi, som mal z prvej ruky.

Čo sa Vám v mysli vybaví, keď niekto vysloví slovo gréckokatolíck, alebo Gréckokatolícka cirkev?

Mám pozitívny vzťah ku všetkým, ktorí veria v jediného Boha. Gréckokatolícka cirkev je cirkev katolícka. Rozdiel v obradoch

vnímam ako vonkajšiu formu prejavu vnútorného cítenia. Preto v minulosti i teraz nerobím rozdiely medzi rímsko a gréckokatolíckymi bohoslužbami. Zúčastňujem sa rovnocenne obidvoch. Keď som spomínal strýka, rímskokatolíckeho kňa-

za, veľmi často som v jeho spoločnosti, na fare, či v prírode, stretával gréckokatolíckych kňazov, s ktorými sa priatelil. Od malička som bol teda vedený k tomu, že nie je potrebné robiť rozdiely.

Pred rokom a pol navštívil mesto Svätý Otec, ako si spomínate na túto udalosť storočia?

To, že som mohol byť pri tom, keď Svätý Otec navštívil Prešov, považujem za dar a vyznamenanie. Mal som česť viesť tím, ktorý technicky zabezpečoval túto návštevu tisícročia. Bola to ťažká, zodpovedná, ale krásna práca. Zadostučinením za námahy a odriekania bol pohľad na zhromaždené davy pred Mestskou halou. Navyše som mal možnosť prísť do priameho kontaktu so Svätým Otcom. Vítal som ho pri vystupovaní z papamobilu a s manželkou som mu odovzdával dar za mesto Prešov. Pri akte odovzdávania daru ma prekvapil tým, že si ma pamätal z uvítania: „Aha, už sme sa videli.“ To boli jeho slová pri opätovnom stretnutí. Na ne už nadviazal neformálny rozhovor. Svätý Otec sa zaujímal o rodinu, deti, ako žijeme a pod. Tak som si ho predstavoval a svojím konaním ma presvedčil, že predstavy boli na mieste. Stretnutie so Svätým Otcom bol zážitok na celý život.

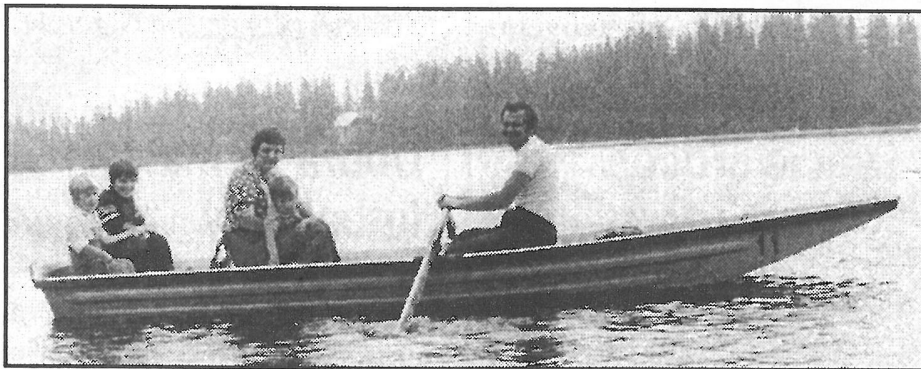
Čo pre Vás znamená znovuvytvorenie zrekonštruovaného seminára?

Vždy som rád, keď sa v meste udeje niečo také, čo pomáha duchovnému a aj kultúrno-spoločenskému rozvoju občanov mesta. Rekonštrukcia seminára znamenala konkrétne vytvorenie lepších podmienok pre kvalitu štúdia, kvalitnejší vzťah mladých ľudí ku svojmu budúcemu poslaniu. Takto

som vnímal aj túto udalosť. Bol som veľmi rád, že tejto udalosti sa zúčastnilo niekoľko významných ľudí, ako predseda biskupskej konferencie J. E. Rudolf Baláž, pán prezident Michal Kováč s manželkou a iní. A že boli prítomní aj na slávnostnej bohoslužbe a následne aj pri posviacke a otvorení seminára. Bol by som rád, keby sme mohli pre všetky kategórie ľudí v Prešove vytvárať také podmienky, aké máte v seminári.

Myslíte si, že Cirkev je v tomto svete potrebná?

Som hlboko presvedčený, že áno. Mal som niekoľko vážnych rozhovorov s predstaviteľmi katolíckych i nekatolíckych cirkví na túto tému, kde sme prišli na to, že celá spoločenská atmosféra, ktorá nie je pokojná, súvisí práve s tým, že ľudia sú veľmi zle duchovne orientovaní. Nájsť pokoj znamená nájsť pokoj v určitých veciach, mať jasno napríklad vo veciach morálky, mať jasno vo veciach vzťahov. Keď sme pri tých rozhovoroch analyzovali a hľadali príčinu toho, že ľuďom mnohé vecí nie sú jasné, prišli sme na to, že nemá ich kto viesť k tomu, aby ich chápali. Ved' kto by im to vysvetlil? Vylúčili sme rodinu, lebo tá je dosť narušená a sama nemá možnosť nejako sa viesť. Vylúčili sme školstvo, pretože sa stále nedostalo zo štyridsaťdvaročnej traumy. Vylúčili sme kultúru, lebo tá sa skomercializovala. Čo ostalo? Kto môže formovať človeka-občana (bez ohľadu, či je veriaci alebo neveriaci) k morálke, k mravom, k budovaniu normálnych medziľudských vzťahov. Kto môže ľuďom vysvetľovať také triviálne veci, ako napríklad: "čo je krádež, čo je vražda, čo je smilstvo"? Lebo ľudia dnes majú strašne skreslené predstavy. Často hovorím, že "ide o určité pomätenie jazykov ako v Baby-

lóné", pretože ľudia skutočne si nepredstavujú pod určitými pojmi to, čo sa za nimi má skrývať. Ako príklad si vezmeme vraždu. Vraždu si človek predstavuje tak, že je to pištol na čele, alebo nôž na krku. Nikto si nepredstavuje vraždu ako ublíženie blížnemu, ako zlé susedské vzťahy. Alebo keď niekomu robím schválnosti, keď jednoducho niekoho v zamestnaní tyranizujem, alebo mu ubližujem. To sú v skratke tie kategórie, ktoré si ľudia neuvedomujú. Preto sa chovajú tak, ako sa chovajú. No a kto im pomôže sa v tom zorientovať? Samozrejme, na druhej strane očakávam, že cirkvi by mali učiť mravom nejakými súčasnými prostriedkami. Teda možno až polopastickým vysvetľovaním základných pojmov a vzťahov, ktoré sú nevyhnutné, pretože ľudia mnohokrát aj na príkladoch, ktoré sú v biblii, si vysvetľujú veci po svojom. A to nie je dobre.

V čom vidíte poslanie Cirkvi v 3. tisícročí, kde by mala podľa Vás "pridať"?

Myslím si, že treba začať od mládeže, pretože ťažko sa prerába starý dom. Podstatne jednoduchšie sa buduje nový dom. Nemyslím, že vzťahy a morálka sa dajú zmeniť švihnutím čarovného prútika, ale považujem to za veľmi ťažkú, namáhavú a zodpovednú prácu. Preto som presvedčený, že toto pole neorané, čaká aj na vás, aby ste priložili ruku k dielu, a aby

ste začali formovať človeka skutočne od narodenia až po dospelosť. A potom podchytiť tých ľudí aj v normálnom živote, v rodinách, v spoločenstvách, pretože to je jediná alternatíva ako sa dá zmeniť svet. Preto si myslím, že to poslanie, ako som už v predchádzajúcej otázke hovoril, zmeniť svet znamená vyhnúť si rukávy, t.j. zapnúť mozog naplno, ale nepozerať sa na hodinky. Venovať sa stopercentne službe človeku, pretože jedine takýmto spôsobom sa oni môžu zmeniť a vlastne môžu hľadať šťastie aj tu na zemi, no a potom aj vo večnosti.

Čo by ste odkázali našim čitateľom, mladej generácií?

Aby boli optimisti. Ja som veľký optimista a posilňuje ma práve v tom optimizme to, že som veriaci človek. Verím, že všetko, čo človek urobí dobre v živote, aj keď odozvy nemusia byť vždy pozitívne a nie vždy sa človeku dostane satisfakcie za to čo urobil, aj tak sa to vypláca, pretože človek by sa mal pri každej námahe, pri každej práci pozeráť nie na to, čo on z toho bezprostredne bude mať, ale ako si ukladá talenty, ako si ich rozmnožuje a komu všetkému tie talenty slúžia. Takže každý podľa daru svojich talentov by mal prispievať k zlepšeniu života spoločnosti. To znamená odovzdať všetko a rozmnožiť to na svojich blížnych.

Za rozhovor ďakujú Juraj a Pavol

Dračie srdce

Takto znel názov filmovej rozprávky pojednávajúcej o otázke, odkiaľ pochádza zlo. Hlavný hrdina si myslel, že zlo jeho kráľa je z jednej polovice srdca, ktorú má od draka. Avšak nebolo to tak. To zlo pochádzalo z jeho vlastnej polovičky. Tohto filmového predstavenia sme sa zúčastnili i my 3.12.1996.

Mikuláš v seminári

"O kto, kto Nikolaja ľubit". Touto piesňou sme v predvečer sviatku sv. Mikuláša privítali tohto svätca a čudotvorcu i u nás v našom seminári. O zábavu sa postarali bratia všetkých ročníkov pod patronátom tretiakov. Na záver nám Mikuláš rozdal darčekový balíček plný sladkosti a my dúfame, že príde aj o rok.

Dobrá forma futbalistov

Meranie síl, obratnosti a techniky s loptou vo futbale medzi chlapcami z Fulianky a našim výberom nedopadlo dobre. Avšak nie pre nás. Výsledok bol zaujímavý - 17:5. Naši chlapci potvrdili, že i tohoto roku majú dobrú formu, ktorá sa stupňuje a tiež, že budú horúcimi kandidátmi na získanie pohára Majstra Slovenska teologických fakúlt.

Verejné vystúpenie

9.12.1996 bohoslovecký zbor sv. Romana Sladkopevca mal vystúpenie na otvorenom pódiu pri kostole sv. Mikuláša v Prešove. Týmto vystúpením sa pripojil k podujatiu, ktoré zorganizovalo mesto Prešov z príležitosti

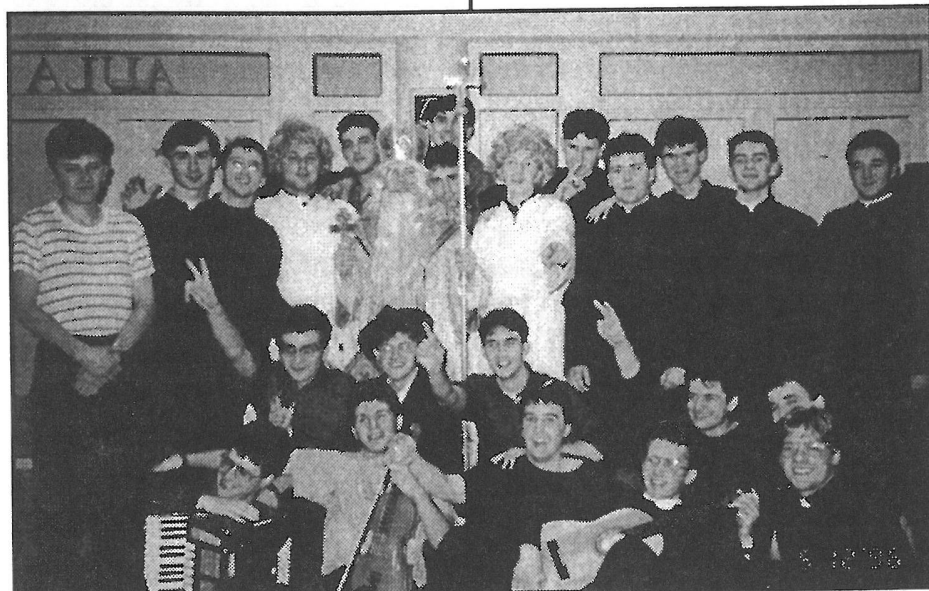
vianočných sviatkov. Dúfame, že sme svojim spevom niekoho oslovili, vniesli niekomu do srdca pokoj. Veríme, že sviatky Narodenia nášho Spasiteľa vnesú mnohým z nás do srdca ten pokoj, po ktorom každý túži a ktorý môže dať iba ten, ktorý sa pre nás stal maličkým, aby sme my mohli byť veľkými.

ADSUM znova žije

Do redakcie sme dostali nové číslo obnoveného časopisu bratislavských bohoslovcov **ADSUM**. Sme radi, že po ročnej odmlke sa im podarilo opäť oživiť ich prácu na poli náboženskej žurnalistiky a týmto spôsobom pracovať vo vinici Pánovej.

Rýchly odchod

Decembrový večer (17.12) naplnený množstvom túžob a očakávaní. V tento večer o. biskup Ján nás otcovskými slovami povzbudil a oznámil, že nasledujúceho dňa teda 18.12, odchádzame domov na vianočné prázdniny. K nastávajúcim sviatkom nám poprial príjemné prežitie, ale nezabudol nám pripomenúť aj pracovné - študijné povinnosti pred blížiacim sa skúškovým obdobím.

O rok starší...

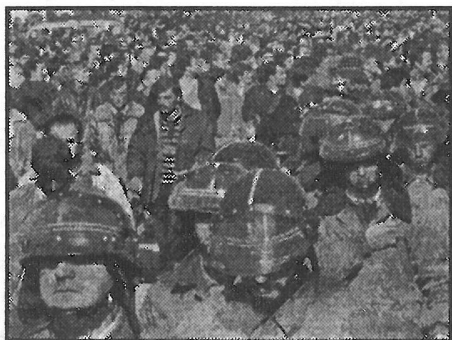
Oddýchnutí s množstvom síl vstupujeme do nového roka. 7.1 začiatok obdobia, ktoré ukončuje zimný semester „skúškové“.

Kultúra v seminári

Mesiace január sa niesol v znamení kultúrnych a športových akcií. Zhliadli sme dve filmové predstavenia: Posledný zostáva a Výkupné. Nechýbali sme ani v prešovských divadlách - Navštívili sme predstavenia: Plešatá speváčka v DAD a Pokrvní bratia v DJZ. Zo športov to bol futbal a posilňovanie vo fitnes.

Prevrat

Z dôvodov veku boli zvrhnutí čelní predstavitelia z našich radov abola nastolená nová vláda, ktorá nás (bohoslovcov) zastupuje pri riešení života v našom spoločenstve. Poznámka redaktora: ako každý rok, aj táto vláda o rok padne.

A podobne to vyzeralo aj u nás pred, či po odvolaní starej vlády.

Dobrá rada biskupa

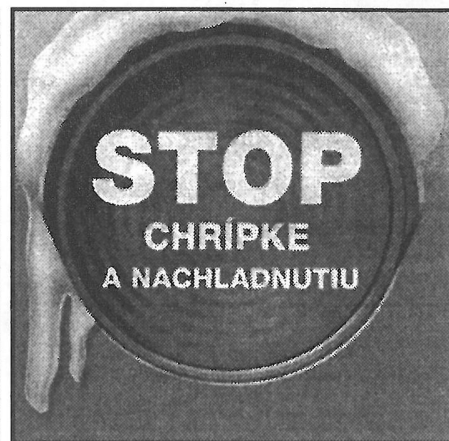
Z homílie o. biskupa Jána 30.1. Dávanie radosti je v dnešnej dobe tak veľmi potrebné, hlavne u kresťanov, no nielen radosť, ale aj dobrý príklad svojím životom. Bez lásky niet dôvery a na dôvere sa buduje výchova.

Imunita zlyhala

Posledný januárový týždeň zachvátila náš seminár veľmi nebezpečná nákaza, úplne nový vírus „odchod domov?“. Za niekoľko dní sa nakazil celý seminár a niektorí jedinci na tom boli tak zle, že musela prísť až pohotovostná služba a starostlivo ich pripútať na posteľ, aby sa nákaza nerozšírila na okolité obyvateľstvo. Predstavení ale vymysleli protiliek - „odchod domov!“ a 150 ľudských životov bolo zachránených.

Zaslúžené voľno

Po namáhavom zvládnutí všetkých vrcholov zimného štúdia, t.j. skúšok a zápočtov, a to už v predstihu 31. januára, sme si dopriali "dopingové" voľno pred blížiacou sa jarnou sezónou. Doba jeho trvania bola obmedzená len na desať dní. Po tomto oddychu bolo na nás znova uvalené jarmo tréningu a príprav na zdolanie študentských veľhôr - záverečných skúšok.

Podobný semafor by snád' svietil pred hlavným vchodom do seminára, ale veď: "Šetrim energiu!".

Chrípka na obzore

V období, keď sa diali tieto pre vás nezaujímavé udalosti, v okolitých krajinách ďalej úspešne zúrila chrípka a niektorí zvlášť iniciatívni jedinci ju tajne vpustili aj k nám. Pri vypočúvaní sa bránili ľudovým porekadlom „Koľko chorôb máš, toľkokrát si človekom“.

V dňoch 17-26.2 prebehla (oproti okolitým štátom oneskorená) druhá vlna, teraz skutočných nefalšovaných (zahraničnou tlačou) chrípkových prázdnin.

26. február bol pre nás smutným dňom. Po príchode sme sa dozvedeli, že mnohí z nás sa ešte nedostali z druhej chrípkovej vlny a naďalej zostávajú v domácom liečení. Február je za nami a my môžeme povedať, že prehral, ako jeden z najslabších mesiacov (28). Vyhrali sme my, zo skóre 19:9.

Je marec, ale o tom až v budúcom čísle. Tešte sa na máj!

Rok v Alpách

Rozhovor s bratom, Petrom Bombárom, ktorý sa vrátil zo štúijného pobytu v Rakúsku.

Ako si sa dostal do Rakúska, ako na teba pôsobilo a zvlášť aké máš dojmy z Gamingu?

Ako obyčajne, prázdniny som trávil v kresťanských táboroch s deťmi. Keď som dostal list, v ktorom mi bolo oznámené, že som získal štipendium na štúdium anglického jazyka, nevedel som, či sa mám tešiť, alebo smútiť, že sa mi o ďalší rok predĺži štúdium. Prijali aj Juraja - môjho spolubrata zo seminára. Nabalených na celý zimný semester nás do Gamingu viezol otec Štefan, vicerektor nitrianskeho seminára. Vrávi sa, že prvý dojem na človeka je vždy, alebo takmer vždy, najsilnejší. Je to tak. Vo vstupnej hale ubytovne čakali americkí lektori na každého prichádzajúceho študenta. Víтали nás ako už dávnych známych. A takí boli po celý čas nášho pobytu.

Vrátim sa ale k Rakúsku, teda k okoliu Gamingu. Je to krásny ba priam rozprávkový kraj. Gaming leží v predalpskej hornatej oblasti, kde je bezpočet jazier, jazierok a plies. Na jednom z nich som sa dokonca plavil elektrickou loďkou. Čistá voda, kopec rýb nielen v jazerách, ale i v dedinských potokoch, kde sme chodievali kŕmiť pstruhy. Len kŕmiť, pretože rybársky lístok je drahý a pokutá veľká.

Ako si si tam zvykol, aký spôsob štúdia tam bol, a v čom spočíval rozdiel?

Pravdupovediac, keďže som precestoval mnohé európske štáty, kultúrny šok nepôsobil na mňa až tak zdrvujúco ako na mojích spolužiakov z bloku východných štátov. Ubytovňa i škola sa vlastne nachádzajú v bývalom kláštore, ktorý je po rekonštrukcii k týmto účelom prispôsobený. Bývali sme po dvoch až troch na izbe. Prvý semester som mal spolubývajúceho veľmi tichého Otta z USA. Druhý semester to bolo pestrejšie. Mal som dvoch spolubývajúcich, američana s

nemeckými sklonmi s biblickým menom Aron a swingového tanečníka Damiana z Kanady, s ktorým som veľmi rád chodieval pondelkami na večerné kurzy swingového tanca. Na jednu vec sa mi veľmi ťažko zvykalo - jedlo. Hoci ho bolo neúrekom, predsa to nebola naša slovenská kuchyňa.

Či je iné štúdium? Nuž ako sa to vezme. Z mojej strany som štúdiu nevenoval viac času ako obvykle, ale bolo to individuálne štúdium. Vyučovacie dni v týždni boli štyri. Piatok bol voľný. Doobedu sme mávali hodiny anglického jazyka. Napoludnie začínala sv. omša a poobede sme mali ešte dve hodiny katechizmu. Veľmi je tu cítiť americký štýl vyučovania. Lektori sú priateľský, používajú kreatívne metódy výuky, slabším sa dokážu venovať aj vo svojom voľnom čase, no nemajú radi podrazy. Vážia si ľudí, ktorí si dokážu priznať, že sú slabší, ale pre lenivosť, či opisovanie môžu študentovi zaraziť štipendium a poslať ho domov.

Aký je tvoj najkrajší zážitok z Gamingu?

Je mi veľmi ťažko spomenúť si na nejaký "najkrajší" zážitok. Odkedy som uveril, že Ježiš je môj Pán, že je mojím jediným skutočným Bohom, ktorý ma nevýslovne miluje a túži po mne, že je zalúbený do mňa, je každý nový deň pre mňa najkrajším zážitkom, novým dobrodruž-

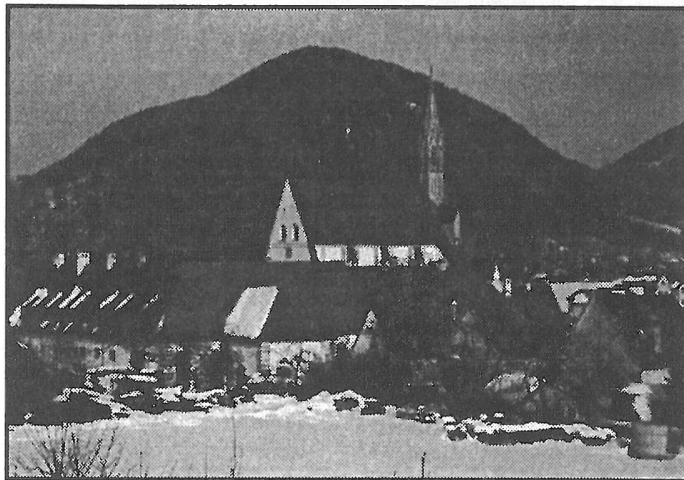
stvom lásky. No predsa rád si spomínam na niektoré chvíle. Spomeniem aspoň túto. Zo 150 študentov sme tam boli piati Slováci. Pomaly už na nás liezla ponorková nemoc, keď tu zrazu prišla radostná správa zo Slovenska. Náš seminársky zbor sa vybral do Ríma a oznámili nám, že cestou nás prídu pozrieť, a chceli by tam odslúžiť sv. liturgiu. Preto som pripravil vysvetľujúcu brožúrku našej svätej liturgie v angličtine pre tamojších študentov. Veď nás tam bolo asi osem gréckokatolíkov a zbytok rímskokatolíci bez akejkoľvek vedomosti o našom východnom obrade. Na sv. liturgiu, ktorú odspieval náš zbor, prišli skoro všetci študenti a dokonca i ľudia z dediny. Bolo to nádherné znova počuť naše prekrásne liturgické piesne. Američania ešte dlho spomínali na nádherný večer s prešovskými bohoslovcami.

V čom vidíš výhody takéhoto štúdia?

Výhody sú jednoznačné. Aspoň čo sa týka anglického jazyka. Nie sú to len suché hodiny na školách, či niejakých rýchlokurzov. Tu človek žije s Američanmi. Je nútený učiť sa slovíčka. Kamkoľvek sa pohneš, na izbu, na dvor, do chrámu, či do jedálne hneď ťa zdraví nejaký "boy" či "girl" a ty ak nechceš vyzerat trápne, odzdravíš. Ak nie, máš smolu. Prídu za tebou a pýtajú sa ťa či ťa niečo netrápi, či ti môžu nejako pomôcť. Jednoducho po semestri aj taký analfabet, ako som bol ja, rozmýšľa po anglicky.

Nebol problém sa vrátiť z Gamingu späť - chcelo sa ti?

Veru, že som mal problém vrátiť sa. Mal som totiž tolko batožiny, že druhá polovička batožiny prišla za mnou vlakom.

Pohľad na kláštor v Gamingu

Vrátil by si sa? Alebo ako by si tam poslal iných?

Odkaz pre všetkých! Gaming nie je jediným miestom, inštitútom, či školou. Ak máte možnosť kdekoľvek na svete študovať, neváhajte. Je to cenná skúsenosť. Verte, že ak vám dá Boh príležitosť, ak vám niečo ponúka, verte, že je to najlepšie, čo pre vás má. Ak by to bola Božia vôľa rád by som sa ta - do Gamingu vrátil.

Za rozhovor ďakuje brat Juraj

Nenarodeným

Henrieta Štofová

Stovky rozlietanych slov.

„Žiznim.“ Výkrik na kríži.

„Láska“ Nepočutý výkrik milencov.

Iba milencov?

Nie... ...Tiež výkrik na kríži...

...výkrik túžiaceho po nej...

...Výkrik dieťaťa v lone matky...

LÁSKA.

Ona predsa nezabíja.

Vzácnější ako perla na morskem dne.

Stovky perál rozlietanych slov.

„Miluj.“ Výkrik na kríži.

„Milujem.“ Hlasný výkrik milencov.

Iba milencov?

Nie... ...Tiež výkrik na kríži...

...výkrik naplneného láskou...???

???...výkrik dieťaťa v lone matky...???

Piata najväčšia chrámová stavba kresťanstva -

Duomo Santa Maria del Fiore

Nachádza sa na severe Apenín. Jej strechy, kupoly a veže dotvárajú nádhernú panorámu. Na slnku sa leskne ako zlato, symbol bývalého bohatstva. Už od svojho založenia pred 3000 rokmi sa mesto Florencia rozvíjalo v kráse. Bolo to vďaka obchodu s kvalitným súknom a zlatým minciam fiorino. Asi v 13. storočí dosiahlo svojho vrcholu, aj keď i neskôr štát patril k špičke najmä v oblasti kultúry. S pribúdajúcim bohatstvom sa občania stavali ochotnejšími prijímať rôzne náboženské smery, ktoré vychádzali z novozaložených rádov. Vzhľadom na práve novonadobudnutý majetok sa často báli o svoju dušu a preto financovali stavby nových kostolov a chrámov, ktoré vyrastali po celom meste. Dokonca aj radnica mesta uznala, že je potrebné postaviť dostatočne úctyhodnú katedrálu.

Duomo Santa Maria del Fiore so svojou mohutnou kupolou patrí teraz už neodmysliteľne ku koloritu mesta. V tom čase bola úplne jedinečná svojimi rozmermi. Dokonca aj dnes sa drží na piatom mieste. Na začiatku projekt patril Arnolfovi di Cambio, aj keď stavba vznikala ešte dlhú dobu po jeho smrti. Rozhodnutie ovplyvnil aj ten fakt, že konkurenčné mestá: Pisa, Lucca, Pistoja a ďalšie, už takéto chrámy mali. Na projekte (a vlastne aj na dokončenej stavbe) však chýbala kupola. Súťaž o možnosť vyhotoviť projekt vyhral sochár a technik Filippo Brunelleschi, pod vedením ktorého bola stavba dokončená. Cela práca na tomto vznešenom diele tak trvala úctyhodných 66 rokov.

Kupola patrí k unikátom. Ona priniesla na svet v tej dobe netušené problémy. Kvôli svojej mohutnosti musela byť vyriešená dvoma navzájom sa podopierajúcimi plášťami. Obe časti sú spojené 24 vertikálnymi, navzájom sily prenášajúcimi stenami. Z nich osem môžeme vidieť voľným okom ako biele pásy v červenej strešnej krytine. Celá veža má golémskych 25 000 ton. Ak sa vydáme po 463 schodoch, z jej lucerny uvidíme takmer celé mesto.

Človek v momente keď prvýkrát vstúpi do vnútra Dómu, je ohromený jeho obrovskými vnútornými priestormi. Na ich výzdobe pracovalo mnoho ešte dnes svetoznámych umelcov. Veľký jazdecký obraz, druhý po ľavej strane, ukazuje veliteľa floréntskeho žoldnierskeho vojska, Johna Hawkwooda. Namaloval ho Paolo Ucello a jeho pojetie sa stalo vzorom pre všetky ostatné porománske jazdecké podobizne. Nádherné pestré glazované okná v základnej časti kupoly vytvorili najznámejší domáci umelci 14. storočia. Farebné terakotové reliéfy nad vchodmi do sakristii, rovnako ako aj bronzové dvere do tzv. „Novej sakristie“ vľavo od hlavného oltára,

Baptistérium:
jedna z množstva
pozoruhodností,
ktoré Duomo Santa
Maria del Fiore
ponúka.

sú dielom Luky della Robia. On vytvoril spolu s Donatelom aj kazateľnice, ktoré sú umiestnené v chrámovom múzeu.

V ňom sa nachádza aj original Michelangelovej Piety. Je to zaujímavé dielo, pretože ho autor vytvoril ešte na začiatku svojho tvorčieho obdobia, a predsa patrí k jeho najlepším dielam. Nielen že toto súsošie dokonale predstavuje celú atmosféru po ukrižovaní, ale doslova núti človeka aby sa nad sebou zamyslel. Sám autor diela bol donútený modliť sa pred sochou, hoci bol prísne neveriaci. Aj dnes patrí Pieta k najkrajším a najvzácnejším dielam Florencie.

Steny katedrály a s nimi aj baptistérium, boli zvonku obložené bielym cararským mramorom, deleným pásmi zeleného mramoru. Porta della Mandorla /mandľová brána/ na južnej strane kostola, kráslená viacerými predstaviteľmi umenia v 15. storočí, je asi najznámejšia pamiatka tohoto druhu v Európe. Vo výklenkoch na oboch stranách vnútorných stien Dómu sú umiestnené kópie sôch. Originály sa zatiaľ nachádzajú v múzeu chrámu.

Na tomto mieste sa ale nezastavuje čas. Mesto ďalej vzrastá v bohatstve, ale aj umeniach. Kázal tu známy taliansky cirkevný reformátor, mních Girolamo Savonarola. Svoje útočisko tu nachádzali dlhé generácie najbohatšieho a najštedrejšieho rodu Talianska - Medicejskych. V meste "sprádal" svoje revolučné teórie Galilei a Koperník, tvoril tu Dante, Rafael i Welasques.

Mesto nikdy priamo nepostihli žiadne boje a predsa ho v roku 1966 postihla strašná pohroma. Vody rieky Arno sa vyliali zo svojich

brehov a poškodili v značnej miere aj samotné Duomo. Obyvatelia mesta sa však našťastie opreli o svoj prastarý povahový rys, fiorenitu. Ona vlastne zobrazuje všetko, čo sa tu udialo, ale aj čo sa tu urobilo. Žurnalista P.S. Lissi ju opísal takto: „Fiorenita je kombinácia obchodného ducha a náboženského zanietenia, humanistického myslenia, nekonečného humoru, strohého realizmu a kultivovaného vkusu, zmyslu pre vnútorný obsah jednotlivosti i pre abstraktnú harmóniu celku. A táto kombinácia je zmyslom i poslaním Florencie, mesta tak neochotného ustupovať banálnemu a všednému. Fiorenita, tiež znamená byť mimo, myslieť, nie kričať, konverzovať, nie konzumovať“. Vďaka tomu je mesto dnes tým, čím je - hlavným mestom svetovej kultúry. Už sám názov mesta nam našepkáva, že tu môžeme vidieť najkrajšie kvety nesmierného ľudského ducha.

Peter Hatrak

Pieta od Michelangela

Ako brat Konrád z Offidy vyslobodil dušu z očistca

Brat Konrád z Offidy, obdivuhodný a horlivý zástanca evanjeliovej chudoby a reguly svätého Františka, viedol taký pobožný život a tolko dobrých skutkov vykonal pred Bohom, že Ježiš Kristus požehnaný ho poctil tým, že urobil mnoho zázrakov za živa i po smrti.

Jeden z nich sa stal, keď raz prišli do kláštora v Offide akýsi pocestní a braqtia ho prosili, aby pre lásku Božiu a jeho milosrden-

stvo, napomenul istého mladšieho brata, ktorý tiež býval v tom kláštore a správal sa tak detinsky, samopašne a neporiadne, že všetkých spolubratov v tom spoločenstve veľmi hneval; často zanedbával hodinky a iné rehoľné povinnosti. Brat Konrád sa zamiloval nad tým mladíkom, na naliehanie spolubratov ho vzal bokom a v zápale lásky mu povedal tie najvhodnejšie slová a Božie ponaučenia, takže pôsobením Božej milosti sa okamžite premenil z neskúseného mladíka, aký býval, na zrelého a múdreho človeka, a všetkých prekvapil poslušnosťou, starostlivosťou a dobrosrdečnosťou, zbožnosťou, umiernenosťou a horlivosťou, ochotou a usilovnosťou. A tak ako predtým celé spoločenstvo znepokojoval, teraz boli všetci spokojní a natešení a začali ho mať veľmi radi.

Boh si však želal, aby o niekoľko dní po svojom obrátení mladík odišiel z tohto života, a všetci spolubratia za ním veľmi smútili. Niekoľko dní po jeho smrti sa jeho duša zjavila bratovi Konrádovi, ktorý sa práve modlil pred oltárom v kostole, a pozdravila ho ako otca.

Brat Konrád sa spýtal: "Kto si?" Duša odpovedala: "Som duša mladého brata, ktorý zomrel v týchto dňoch." Brat Konrád povedal: "Ó, syn môj, ako sa máš?" Odpovedal: "Najmil-

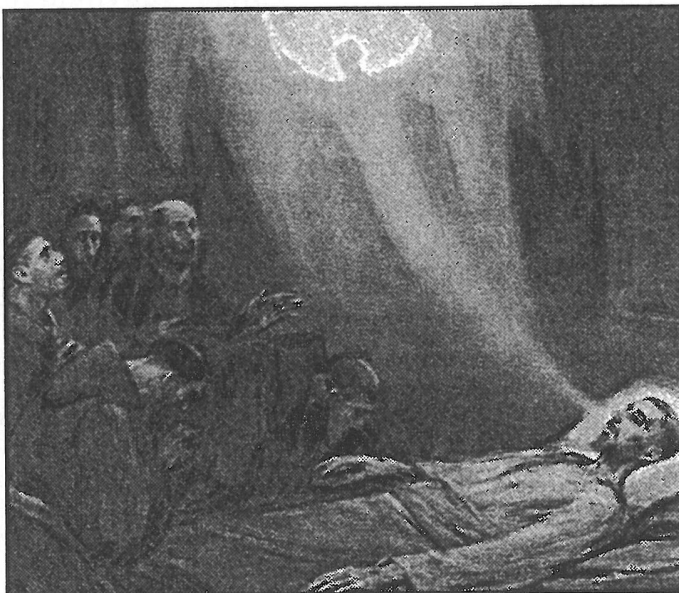
ší otče, z milosti Božej a vďaka vašim ponaučeniam sa mám celkom dobre, nie som ztrate-
ný. Ale za hriechy, ktoré som pre nedostatok času neodčinil a zanedbal som to, teraz podstupujem preukrutné a prísne tresty v očistci. Preto ťa prosím, otče, aby si mi láskavo pomohol aj v terajších strastiach, lebo sám si veru nepomôžem; tak ťa prosím, aby si sa za mňa pomodlil niekoľko Otčenášov, pretože tvoju modlitbu Boh osobitne obľubuje."

Keď brat Konrád z veľkej láskavosti splnil jeho prosbu a odrecitoval Otčenáš a Odpočinutie večné, duša povedala: "Ó, najmilší otče, akú úľavu a občerstvenie teraz cítim! Ešte raz sa, prosím, pomodli za mňa." Brat Konrád povedal, že tak rád urobí. Keď sa pomodlil, duša povedala: "Ó,

najdrahší otče, keď sa ty za mňa modlíš, cítim, ako ma všetko trápenie opúšťa: preto ťa prosím, neprestaň sa za mňa modliť."

Keď brat Konrád videl, koľko tej duši pomáhajú jeho modlitby, pomodlil sa za ňu sto Otčenášov. Len čo sa domodlil, duša mu povedala: "Presvätý otče, veľmi ti ďakujem v mene Božom za presvätú a veľku lásku, ktorú si mi preukázal, pretože som sa teraz vďaka tvojim modlitbám, celkom zbavila všetkých múk; a tak odchádzam do nebeského kráľovstva." Keď to duša povedala, zmizla. A brat Konrád, aby potešil a povzbudil svojich spolubratov, celé to zjavenie im pekne po poriadku vyrozprával. Na chválu Ježiša Krista, ktorý bol za nás ukrižovaný.

Prebraté z knihy Kvietky svätého Františka

Byzantský obrad v Čechách a na Morave v X.-XI. storočí

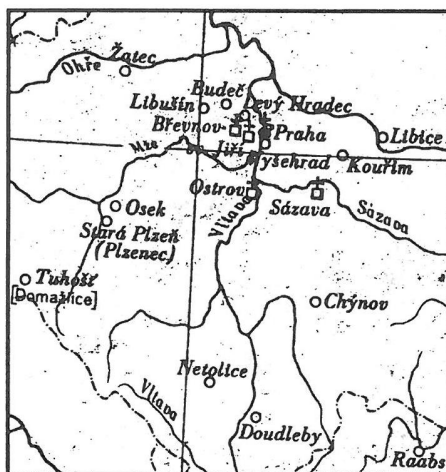
Jedným z nástupníckych štátov Veľkej Moravy sa stalo České kniežatstvo, ktoré vzniklo spojením malých kniežatstiev ovládaných zväčša dvoma rodmi - Přemyslovcami a Slavníkovcami, ktorých v tomto procese zjednocovania vyvraždili. Postupne si pripojilo Moravu a tak vznikol základ Českého kráľovstva.

Počiatky kristianizácie českého národa sa dajú datovať do konca VIII. storočia¹. Prvými misionármi boli podobne ako na Morave bavorskí duchovní z Rezne. Fuldské anály z roku 845 zaznamenávajú, že Ľudovít Nemec prijal 14 českých kniežat, ktoré spolu so svojimi družinami prijali kresťanstvo. Pokrstené boli 13. januára toho roku. Táto zmienka je však ojedinelá a pravdepodobne sa vzťahovala na kniežatá v južných Čechách, teda nie na popredné rody Přemyslovcov a Slavníkovcov.

Okolo roku 880 prijal skrze arcibiskupa Metoda krst přemyslovský knieža Bořivoj so svojou družinou na Morave. Bolo to ešte počas moravskej nadvlády nad Čechami. Po krste odišla spolu s Bořivojom do Čiech aj skupina moravských misionárov vedená kňazom Kaichom, ktorý pravdepodobne pokrstil kňažnú Ľudmilu.

Sídlom moravskej misie sa stal Levý Hradec, kde bol vybudovaný prvý kresťanský chrám v Čechách zasvätený sv. Klimentovi². Bořivojov pokus o zavedenie kresťanstva skončil vzburou Strojníra a vypudením Bořivoja zo zeme.

Ten sa uchýlil k Svätoplukovi, kde sa utvrdil v kresťanskej viere. Po určitej dobe sa povstanie utišilo a knieža Bořivoj sa vrátil do Čiech. Jeho ďalšie kristianizačné úsilie potvrdzuje výstavba nového chrámu Panny Márie v Prahe. Chrám bol veľmi skoro zničený, ale Spytihněv

Mapa centra Českého štátu.

I. ho nielen obnovil, ale dal sa tu aj pochovať. Okolo roku 891 zomrel Bořivoj a na trón nastúpil jeho syn Spytihněv. Ten sa v roku 895 odtrhol od Veľkej Moravy a zložil vazalský sľub kráľovi Arnulfovi v Rezne. Zároveň sa Čechy pripojili po stránke jurisdikčnej k reznenskému biskupstvu³. Postupne začali do Čiech prenikať aj reznenský misionári a spolu s moravskými tak krisianizovali národ.

Moravskí misionári, ktorí používali slovanskú liturgiu a jazyk, sa udržali v Čechách od roku 885 až do prvej polovice X. storočia, o čom svedčia diela písané slovanským jazykom: Prvá staroslovienská legenda o sv. Václavovi, Život sv. Ľudmily a liturgické spevy o sv. Václavovi.

Spytihněv zomrel niekedy medzi rokmi 905-915. Pred svojou smrťou dal ešte postaviť chrám sv. Petra na budečskom hradisku⁴. Jeho nástupcom sa stal mladší brat Vratislav. Ten postavil chrám sv. Juraja v Prahe a porazil Maďarov. Mal troch synov, Václava, Boleslava, Spytihněva a štyri dcéry, z ktorých poznáme len Přibyslavu.

Václav sa narodil medzi rokmi 907-908 na Stochove a bol pokrstený slovanským kňazom - žiakom sv. Metoda⁵. Ďalším slovanským kňazom, ktorý vyučoval mladého Václava bol Pavol. Ďalšie vzdelanie dostal pri chráme sv. Petra v Budči, ktorý dal postaviť jeho strýko. Tam sa mu stal učiteľom "Učen" pravdepodobne tiež slovanského pôvodu. Pravdepodobne pred príchodom na Budeč prijal postrihnutie z rúk nejakého biskupa⁶.

V roku 921 zomrel knieža Vratislav a vlády ako regentka sa ujala Drahomíra. Obaja jej synovia boli však pod priamym vplyvom kňaznej Ľudmily. Tá vidiac Drahomírin hnev sa vzdala poručníctva nad Václavom a Boleslavom a uchýlila sa na Tetín. Ale Drahomíra aj tak dala v noci 15. alebo 16. septembra 921 kňaznú Ľudmilu zabiť⁷. Kult Ľudmily sa v X. a XI. storočí veľmi rozmáhal. V roku 1137 bola zaradená dokonca do kalendária olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka.

Okolo roku 924 sa Václav ujal vlády. Kvôli upokojeniu vypovedal matku Drahomíru z rezidencie. V cirkevnej a politickej oblasti sa začal odkláňať od Bavorska a prikláňal sa k Sasku.

V Boleslavi bol zbudovaný chrám sv. Kozmu a Damiána, čo ukazuje podobne ako chrám sv. Klimenta v Levým

Sv. Václav

Hradci na byzantsko-slovenskú tradíciu. A práve na prahu tohto chrámu bol Václav ráno 28. septembra 927 úkladne zavraždený svojim bratom Boleslavom a jeho pomocníkmi. Tým začalo prenasledovanie kresťanov v Čechách.

Už koncom X. storočia vznikla v Čechách staroslovienska legenda o živote sv. Václava, ktorá sa dostala dokonca do ruských mínei v XI. storočí⁸. Byzantsko - slovanský obrad v Čechách potvrdzujú tzv. Pražské zlomky, služba o sv. Václavovi, jedna z najstarších českých národných piesní "Hospodine, pomiluj ny"⁹ a iné. Po smrti sv. Ľudmily a sv. Václava sa slovienska liturgia, a tým aj jej byzantské prvky rýchlo vytrácali.

V rokoch 972-973 bolo založené pražské biskupstvo. V liste Jána XIII. sa uvádza podmienka, že toto biskupstvo bude latinské: "non secundum ritus aut sectam Bulgarie gentis vel Ruzie, aut Sclavonice lingue"¹⁰. Zároveň pri vynesení rozsudku 28. apríla 976 metropolitom Willigisom vo veci aschaffenburgského kláštora sa vymenúva aj biskup "moravský"¹¹. Ide o nástupcu jedného z moravských biskupov, ktorého diecéza sa rozprestierala pravdepodobne na hornej Morave, kde podľa archeologických nálezov Mađari nevnikli¹². Je možné, že išlo o biskupa východného obradu. Tým sa potvrdzuje aj zmienka, že postrihnutie sv. Václava podľa východného obradu vykonal "akýsi biskup". Toto

tvrdenie nasvedčuje aj okolnosť, že pod latinského pražského biskupa patrila aj Morava a Krakovsko¹³.

Jedným z centier, kde pretrvali byzantské prvky bol sázavský kláštor. Jeho zakladateľom bol sv. Prokop. Už etymológia tohto mena poukazuje na jeho spätosť s gréckou tradíciou (prokopios="prospešný muž"). Narodil sa v slobodnej zemianskej rodine okolo roku 970 v Chotouni blízko Českého Brodu. Bol účastníkom vyvraždenia Slavníkovcov Přemyslovcami v roku 996. Jeho najstaršie životopisy, Letopis mnícha sázavského a Vita maior, zaznamenávajú, že bol "v slovanskom písme dokonale vzdelaný" a že bol vychovaný na Vyšehrade, kde "prekvitala škola jazyka slovanského"¹⁴. Niektorí usudzujú, že ide o pražský Vyšehrad, kde mohla byť ešte v tom čase slovanská škola pri chráme sv. Klimenta. Iný z jeho inšpirácie východnou formou mníšskeho života a zo vzťahu medzi sázavským kláštorom a kyjevo-pečerskou laurou usudzujú, že ide o Vyšgorod na Dnepri, severne od Kyjeva, vdovské sídlo sv. Olgy. Tu dal jej vnuk Vladimír postaviť chrám sv. Bazila. Tento Vyšgorod sa stal sídlom Vladimírovej českej manželky, ktorá ta odišla po kresťanskom sobáši Vladimíra a dcéry byzantského cisára. Je možné, že v jej sprievode bol aj Prokop.

Po skončení štúdií sa stal Prokop svetským kňazom a podľa dobového zvyku, ktorý bol v Čechách rozšírený nie-

Sv. Prokop.

len medzi byzantskými, ale aj latinskými kňazmi, bol ženatý. Takto pôsobil len veľmi krátko.

Po určitom čase vstúpil do kláštora v Břevnove, ktorý založil sv. Vojtech v roku 993 a ktorý bol pravdepodobne dvojobradový¹⁵. Niektorí autori kladú domovský kláštor sv. Prokopa do Uhorska medzi domáce baziliánske kláštory. Okolo roku 1009 sa Prokop utiahol do samoty a žil ako pustovník "eremita" podľa vzoru byzantských mníchov v okolí Sázavy. Podobne postupoval aj po rozšírení komunity a po vybudovaní chrámu ku

cti Presvätej Bohorodičky a sv. Jána Krstiteľa. Inšpiroval sa regulou sv. Benedikta a východnými monastiermi, ale liturgický život bol vedený v slovienskom jazyku a východnom obrade¹⁶. A tak v roku 1032 tak vznikol sázavský kláštor a bol postavený kláštorň chrám. Sv. Prokop zomrel už ako opát kláštora 25. marca 1053. Jeho nástupcami boli jeho synovec Vít (1053-1078), ktorý tam vybudoval chrám ku cti sv. križa a syn Emeram (1078-1086). Východný obrad a slovienský jazyk vytrval na Sázave aj po Prokopovej smrti a to nielen

v hlaholskej, ale aj v cyrilskej úprave¹⁷ až na krátku dobu 1055-1061 zapríčinenú východným rozkolom, keď sázavskí mnísi boli v baziliánskom kláštore v uhorskom Vyšehrade.

České knieža Vratislava II. v roku 1079 žiadalo pápeža Gregora VII. o povolenie slovienskeho jazyka v latinskej omši pre Čechy. Ten mu to v roku 1080 zakázal. Posledným slovanským opátom v kláštore bol Božetěch, ktorý dal postaviť nový chrám v roku 1095, kde boli aj uložené pozostatky sv. Borisa a Gleba. Tento vývoj sa skončil už v roku 1096, keď Břetislav II. vyhнал sázavských mníchov a v kláštore sa usadili latinskí mnísi. Kronikár Kozmas zaznamenáva, že keď prišli latinskí mnísi na Sázavu, našli len slovienske knihy, ktoré postupne zničili¹⁸. Jeho syn Svyatopluk II. (1055-1061) aby upevnil svoje panstvo na Morave, dal násilím odstrániť 300 moravských veľmožov zo starobylých rodín a dosadil tam českých feudálov¹⁹. Tým sa násilne ukončil vývoj východného obradu v Čechách.

^{1-5,7,10-12} porov. Jaroslav Kadlec: Přehled českých církevních dějin

^{6,8-9,14-18} porov. Cyril Vasil': První slovanskí svatci

¹³ porov. Dr. Lubomír Havlík: Písemné prameny k dějinám Velké Moravy

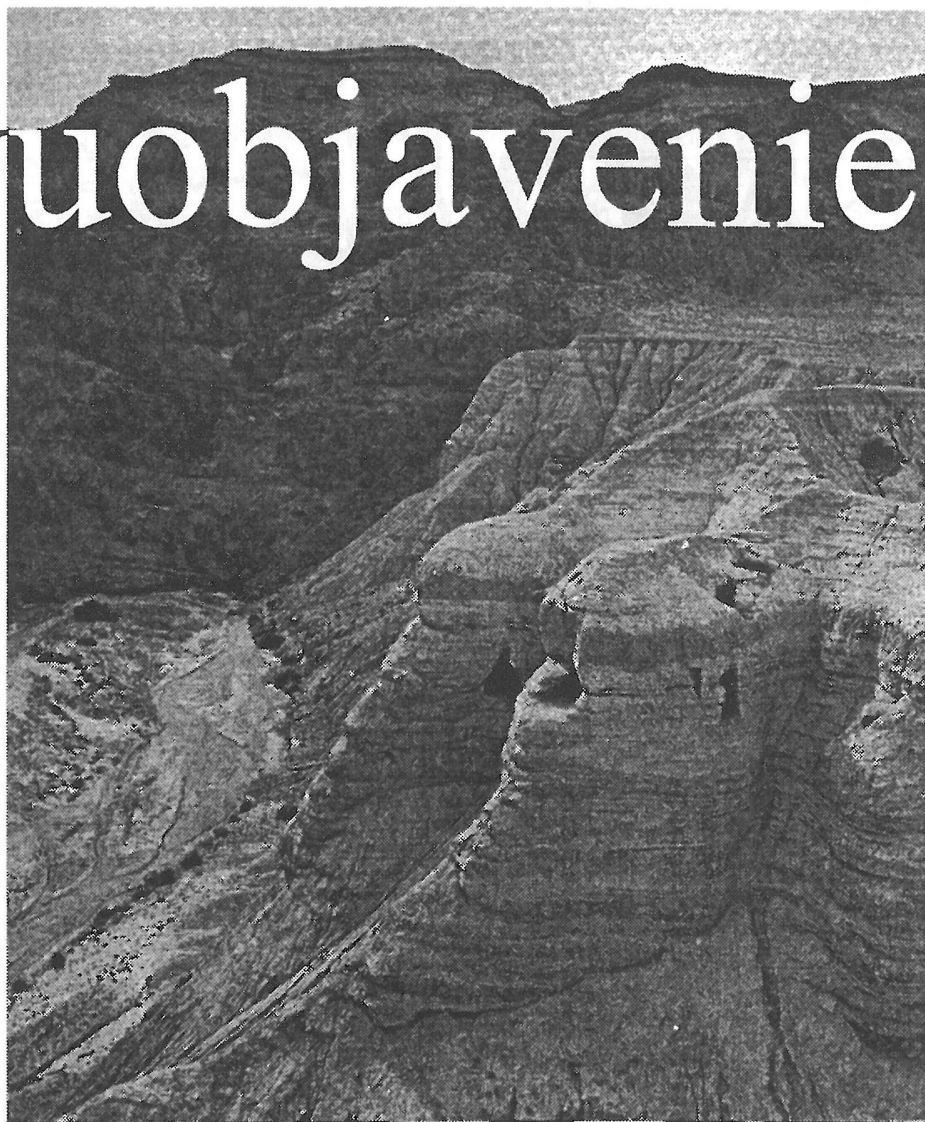
¹⁹ porov. P. Ratkoš: O počiatkoch slovenských dejín

Juraj GRADOŠ

Znovuobjavenie

„Šavlovmu otcovi Kisovi sa raz stratili oslice a Kis povedal svojmu synovi Šavlovi: «Nože vezmi si jedného zo sluhov, vyber sa a choď hľadať oslice.»“

A Šaul okrem oslíc našiel aj kráľovstvo. Niečo podobné sa prihodilo Muhammadovi Dibovi, beduinskému pastierovi z kmeňa Taamirech. Pri hľadaní zatúlanej ovce, prechádzal Muhammad so svojimi priateľmi na jar roku 1947 cez kamenné rokliny na severnom okraji Mŕtveho mora. Po niekoľkých hodinách hľadania, zazrel Muhammad v kamennej stene Vádi Qumrá-nu tmavú štrbinu. Bol to vchod do jednej z množstva jaskýň, ktoré sa v tejto oblasti nachádzajú. V nádeji, že ovca, ktorú hľadajú sa mohla ukryť práve tu začali pastieri hádzať do otvoru jaskyne kamene. Ale namiesto ovce počuli zvuky, ktoré sa odrážali z hlinených nádob. Podobne ako kráľ Šaul, ktorý našiel poklad v podobe kráľovstva, aj títo pastieri našli neoceniteľný poklad v podobe krehkých zvitkov z prastarej kože a papirusu zabaleného do plátna. Pretože v kotline Mŕtveho mora neklesne teplota pod bod mrazu a nie je tu vlhko, zvitky tu mohli vydržať dosť dlho.

BIBLIE

Pastieri si neuvedomovali, akú hodnotu môžu mať tieto zvitky a preto niektoré z nich porozdeľovali a predali ich obchodníkom zo starožitnosťami na čiernom trhu v Betleheme.

Dejiny tohto objavu siahajú k 3. novembru 1947 keď si profesor Súkeník dohodol stretnutie s arménskym antikvárom na hranici dvoch sektorov. (Jeruzalem bol vtedy rozdelený na dva sektory -

Židovský a Arabský.) Bolo to neobyčajné miesto stretnutia - medzi nimi bola krajina nikoho, vyplnená ostnatým drôtom. Armén so sebou doniesol neznáme zvitky, aby ich profesor ohodnotil a prípadne aj kúpil pre Hebrejskú univerzitu. Súkeníkovi sa písmena, ktoré videl na zvitku cez ostnatý drôt, zdali byť podobné s písmenami ktoré našiel v Jeruzaleme na náhrobnom kameni z 1. storočia.

Po starostlivom preskúmaní sa ukázalo, že sa jedná o fragmenty pravých hebrejských manuskriptov. Preto sa prof. Súkeník rozhodol, že so svojím arménskym priateľom odcestuje do Betlehema aj napriek vtedajšej politickej situácii. V Betleheme sa mu od arabského antikvára podarilo odkúpiť ďalšie zvitky. Ako sám napísal s veľkým dojatím uprel zrak na začiatkové vety a s prekvapením zistil, že krásne biblické písmo spoznáva a môže ho čítať. Cítil, že mu bolo dopriané čítať text, ktorý bol po stáročia ukrytý pred zrakom ľudí.

Jeden z týchto zvitkov sa ukázal ako biblická kniha proroka Izaiáša, obsahujúca viac, ako polovicu textov tohto diela. Súkeník bol presvedčený, že tento spis musí byť aspoň tisíc rokov starší, ako doteraz známi rukopis nájdených hebrejských textov.

Čoskoro po tom, čo získal prvé tri zvitky, dozvedel sa o ďalších štyroch, ktoré patrili biskupovi Atanázovi Samuelovi, známeho ako sýrsko-kresťanského metropolitu v kláštore sv. Marka v starom meste Jeruzalema. Zvlášť ho nadchol zvitok proroka Izaiáša, ktorý bol v lepšom stave, ako ostatné zvitky a navyše obsahoval všetkých 66 kapitol. Tieto zvitky sa mu však nepodarilo odkúpiť.

V roku 1949 prišiel Angličan G. L. Harling a dominikán Roland de Vaux do Vádi Qumránu, aby preskúmali jaskyňu v ktorej sa zvitky

našli. Našli v nej množstvo malých kožených a papyrusových útržkov, z ktorých sa dali rozoznať hebrejské znaky z 1. a 5. knihy Mojžišovej a knihy Sudcov.

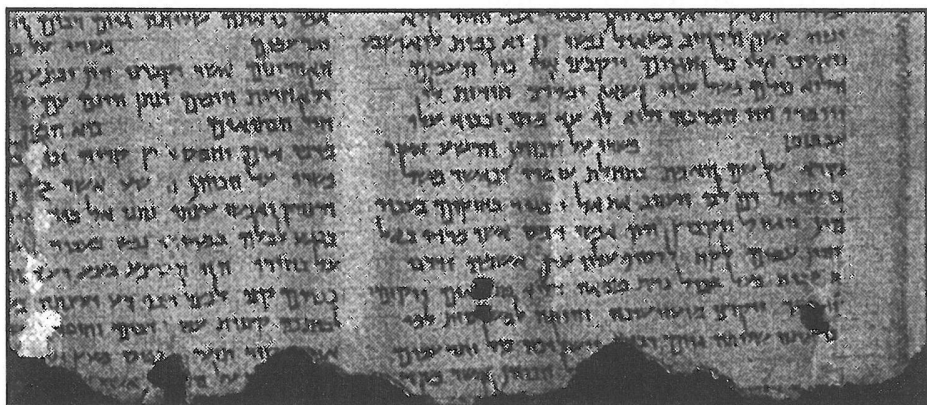
Na pozvanie amerických priateľov prišiel aj so zvitkami roku 1949 biskup Atanáz do USA. Čoskoro po jeho príchode ho veľmi nástojčivo prosili, aby povolil faksimilnú tlač, aby ich vedci mohli preskúmať. Neskôr sa medzi expertmi rozpútal názorový spor o veku a pravosti dokumentov. Neskôr sa atomovým fyzikom podarilo pomocou Geigerovho počítacza určiť vek týchto dokumentov a tým urovnať spor o ich pravosti a veku. Po časovo zdĺhavých výskumoch dospeli aj skúmatelia písma k rovnakému výsledku: Text Izaiášovej knihy nájdený v Qumránskej jaskyni bol napísaný okolo roku 100 pred Kristom.

Objav v Qumráne znamenal viac ako len vedeckú senzáciu. Aby sme mohli posúdiť význam rukopisov od Mŕtveho mora, treba vedieť, že najstarší hebrejský text Biblie pochádza z 9. a 10.

storočia po Kristovi. Zostavili ho rabínski znalci Písma. Predchádzajú mu najdôležitejšie texty biblie, grécky preklad Septuaginty, ako aj latinská Vulgáta sv. Hieronyma. Naša znalosť biblických textov sa až do tohto objavu opierala o tieto dva preklady a o spomenuté oveľa neskoršie hebrejské znenie.

Sedemnást kožených listov vzájomne zošitých do sedemmetrovej dĺžky - tak musel vyzeráť aj zvitok knihy prorokov, ktorý podali Ježišovi v nazaretskej synagóge, aby z neho predčítaval zhromaždeniu: „Podali mu knihu proroka Izaiáša“ (Lk 4,16-17). „Mohli sme si predstaviť každý pohyb Ježišových rúk“, píše prof. André Parrot, „lebo na zadnej strane kože vidieť ešte stopy, ktoré pochádzajú od prstov čitateľa“.

Tento prvý nález beduínov r. 1947 v Qumráne mal byť úvodom pre prekvapujúce a významné objavy. Čoskoro zatým po prvý raz začal systematický prieskum Júdskej vrchoviny. Neskôr boli vystrojené mnohé expedície na Jordánskom, ako aj Izrael-

Fragment jedného z nájdených zvitkov.

Zrúcaniny qumránskej osady.

skom území. Preskúmali stovky osamelých priepasti a jaskýň pri Mŕtvom mori, do ktorých dovtedy nikto nezostúpil. Výsledkom bolo, že za desať rokov našli neuveriteľné množstvo ďalších dokumentov a písomných svedectiev. Medzi nimi aj viaceré odpisy textu zo Starého zákona.

V blízkosti jaskyne, v ktorej sa našli prvé zvitky, narazili archeológovia na zrúcaniny osídlenia (našla sa dielňa na keramické výrobky, vodovodné zariadenia, cintorín, knižnica atď.) židovskej sekty esénov. Dovtedy sa o jej jestvovaní vedelo len zo spisov Filóna Alexandrijského, Jozefa Flávia a Plínia Staršieho. Eséni, ktorí vznikli v období vlády Hasmonejovcov (143-137 pred Kristom), ako reakcia proti politickému ponímaniu veľkňazského úradu, tvorili asketickú

skupinu, ktorá žila prísne podľa zákona. Boli presvedčení, že oni sú vyvoleným spoločenstvom zmluvy s Jahvem. Prísne zachovávali kultovú čistotu, bezženstvo a kláštornú disciplínu. Považovali sa za „synov svetla“ a boli nekompromisní a až nepriateľskí voči ostatným ľuďom, a to aj Židom, ktorých považovali za „synov tmy“. Jej zakladateľom bol židovský kňaz, nazývaný „Učiteľ spravodlivosti“. Qumrán bol ich strediskom od 2. stor. pred Kristom až do roku 68 po Kristovi.

V jedenástich Qumránskych jaskyniach boli objavené pozostatky rukopisov, ktoré poukazujú na bohatú literárnu činnosť sekty esénov. Medzi nimi je 10 úplných zvytkov a tisíce drobných fragmentov. Asi jedna štvrtina z nich sú úryvky zo starozákonných spisov a komentáre k niekto-

rým knihám Starého zákona. Ostatný rukopisný materiál tvoria pozostatky apokryfov, pseudoepigrafov a špecifická náboženská literatúra qumránskej sekty esénov. Osobitnú zmienku okrem knihy proroka Izaiáša si zasluhujú fragmenty z Deuteronómia, z menších prorokov a Žalmov, komentár k prorokovi Habakukovi, regule komunity, apokryf knihy Genezis atď.

Môžeme povedať, že najvzácnejším a úplným spisom, ktorý sa v Qumráne, našiel je kniha proroka Izaiáša. Prečo sa našla práve táto kniha? Prečo to nebola iná kniha Starého zákona? Objav tejto knihy má čo povedať kresťanskému, ale hlavne židovskému svetu. Z tohto pohľadu má táto kniha jedinečný význam. Čitatelia Písma ľahko nájdu miesta, ktoré hovoria o prislúbenom Mesiášovi.

Boh mal a má rôzne prostriedky, aby si ochránil a zachoval svoje Slovo. Koľko ľudí v minulosti sa snažilo zničiť Bibliu, odstrániť ju z tohto sveta. Dvetisíc rokov zvitky obsahujúce texty zo Starého zákona ležali v skalách Judskej púšte. Až prišiel čas, keď boli objavené. Je to zhoda okolností, alebo zásah živého Boha, ktorý hovoril a bude hovoriť k tomuto svetu?

„Hľa, prídu dni - hovorí Pán Jahve - i pošlem na zem hlad, nie hlad po chlebe a nie smäd po vode, ale po počúvaní Pánovho slova.“ Am 8,11

Jozef GREŠKO

2000

Rok 2000 sa nezadržiateľne blíži a my, kresťania, sme zvlášť zodpovední za to, čo pri tejto príležitosti povieme svetu.

Preto Sv. otec Ján Pavol II. už 10. 11. 1994 vydal apoštolský list *Tertio millennio adveniente* o príprave na Jubilejný rok 2000, ktorý veľmi odporúčame prečítať si.

1. Decembra tohto roku začala druhá fáza bezprostrednej prípravy na toto Veľké Jubileum, ktorá bude trvať 3 roky. "Prvý rok 1997 bude venovaný úvaham o Kristovi, ktorý je Otcovým Slovom a stal sa skrze Svätého Ducha človekom. Je treba osvetliť výsostne kristologický charakter jubilea, ktoré bude sláviť vtelenie a príchod Božieho Syna na svet, teda tajomstvo spásy, ktoré sa má dostať k celému ľudskému rodu. Všeobecná téma, ktorú pre tento rok navrhli mnohí kardináli a biskupi, znie : «Ježiš Kristus, jediný Spasiteľ sveta včera i dnes a naveky» (porov. Hebr 13, 8)" (tert. mill. adv. 40).

PÁPEŽOVÁ MODLITBA

V predvečer slávnostného zahájenia tejto intenzívnej prípravy na Svätý rok 2000, v sobotu 30. novembra, sa pápež Ján Pavol II. modlil v bazilike sv. Petra v Ríme nasledujúcu modlitbu:

*Pane Ježišu,
ktorý si plnosť časov a Pán dejín,
priprav naše srdcia,
aby sme s vierou slávili
Veľké Jubileum 200,
aby sa nám stalo rokom milosti
a milosrdenstva.
Daj nám pokojné a prosté srdce,
aby sme s novým obdivom
rozjímali o tajomstve vtelenia,
ktorým si sa Ty, Syn Najvyššieho,
v lone Panny, v svätyni Ducha
stal našim bratom
(česť a chvála Tebe, Kriste,
dnes i po všetky veky.)
Ježišu, Ty si Pôvod a Naplnenie
človeka, obráť naše srdce k sebe,
aby sme opustili bludné cesty
a išli v Tvojich stopách
cestou, ktorá vedie k životu.
Daj, nech verní svojmu*

krstnému slubu
 žijeme dôsledne svoju vieru
 a s nadšením vydávame svedectvo
 Tvojmu slovu,
 aby v každej rodine a v spoločnosti
 zažiarilo oživujúce svetlo evanjelia
 (česť a chvála Tebe, Kriste,
 dnes i po všetky veky.)
 Ježišu, Ty si Božia moc a múdrosť,
 zapál v nás lásku k Božiemu Slovu,
 v ktorom zaznieva hlas Otca,
 ktorý osvecuje a zažína,
 živí a utešuje.
 Ty, Slovo živého Boha,
 obnov vo svojej Cirkvi misionárskeho
 ducha, aby všetky národy poznali Teba,
 pravého Syna Božieho
 a pravého Syna človeka,
 jediného prostredníka medzi
 človekom a Bohom
 (česť a chvála Tebe, Kriste,
 dnes i po všetky veky.)
 Ježišu, Ty si zdroj jednoty a mieru,
 upevni spoločenstvo v svojej Cirkvi,
 daj nový podnet ekumenickému hnutiu,
 aby silou Ducha
 všetci Tvoji učeníci boli jedno.
 Dal si nám ako pravidlo života
 prikázanie lásky.
 Urob z nás budovateľov sveta
 vzájomnej lásky,
 v ktorom mier zvíťazí nad vojnou
 a nasadenie za život nad
 kultúrou smrti
 (česť a chvála Tebe, Kriste,
 dnes i po všetky veky.)
 Ježišu, jediný Synu Otca,
 plný milosti a pravdy,
 svetlo, ktoré osvecuje každého človeka,
 daj tomu, kto Ťa hľadá
 s úprimným srdcom,
 plnosť svojho života.
 Tebe, ktorý si Záchranca človeka,
 Počiatok a Koniec času a vesmíru,
 a Tebe, Otče, spolu so Svätým Duchom,
 nekonečnému spoločenstvu lásky
 buď česť a sláva po všetky veky.

Amen.

spracoval br. Marcel

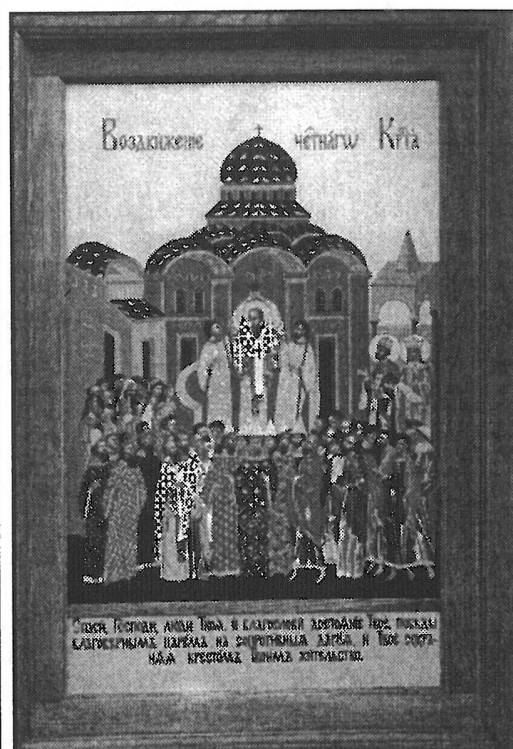
Na západe

Naša bratislavská farnosť nemá tak dlhobudú históriu ako je to u niektorých kostolov, farností a iných dôležitých cirkevných objektov. Farnosť bola založená len roku 1939 za episkopátu J.E. Petra Pavla Gojdiča, OSBM.

Prvým jej duchovným správcom sa stal Vdp. arcidekan tit. kanonik Jozef Halko. Do Bratislavy nastúpil 1. apríla 1939.

Samozrejme boli rôzne počiatkové ťažkosti, ako ubytovanie nového duchovného, nájdenie vhodného kostola pre východné bohoslužby a pod. Za pomoci a dobrej vôle rímskokatolíckeho duchovenstva a veriacich, ťažkosti bežného charakteru boli šťastne prekonané. Kostol Sv. Mikuláša pod hradným múrom bol daný gréckokatolíkom do užívania. Tu v uvedenom kostolíku pod ikonou sv. Mikuláša zaznela gr. kat. sv. liturgia. Spieval skromný zbor veriacich, z ktorého bol neskôr utvorený cirkevný spevokol pod vedením nebohej prof. Emílie Halkovej, manželky bratislavského duchovného.

Staroslovienský zbor účinkoval spočiatku len na bohoslužbách. Po osemnásťročnom

Ikona zasvätenia chrámu -
 Powšenia svätého kríža
 od Rastislava Bujnu

republiky

mlčaní, počas obdobia zákazu činnosti gr. kat. cirkvi, v roku 1968 začal účinkovať na cyrilometodských oslavách a bohoslužbách na Devíne a pri iných cirkevných slávnostiach. Rok 1990 priniesol oživenie a rozšírenie účinkovania. Zbor začína spievať na verejnosti, pravidelne chodí na festivaly gr. kat. zborov v Košiciach a účinkuje aj v cudzine. Vrcholom doterajšieho pôsobenia tohoto hudobného telesa patrí účinkovanie pri slávnostnom odovzdávaní vianočného stromu zo Slovenska Svätému Otcovi vo Vatikáne v decembri roku 1994 a vystúpenie na slávnosti 350. výročia Užhorodskej únie 27. októbra 1996 v Bazilike sv. Petra vo Vatikáne.

Od roku 1939 do Bratislavy dochádzal, ako riadny vysokoškolský profesor CMBF, Dr. Mikuláš Russnák, ktorý nemalým spôsobom sa podieľal pri zvelaďovaní tunajšej farnosti. Zapísal sa zlatými literami do dejín nášho biskupstva, snáď aj cirkevných dejín.

V období zákazu činnosti gr. kat. cirkvi nám bol odobratý kostolík sv. Mikuláša. Teraz ho spravuje pravoslávna cirkev.

Naša cirkev svoju aktivitu mala možnosť obnoviť 11.8.1968 a to bohoslužbami v kostole sv. Ladislava. Hlavným celebrantom bol Vdp. Jozef Halcko a asistovali mu Dpp. Ján a Andrej Fedoroňkovci. Keďže gréckokatolíci v Bratislave boli dlhší čas v podnájme, odbavovali svoje bohoslužby v rôznych kostoloch. Uvažovalo sa o tom, aby mali svoj vlastný kostol, až nakoniec bol určený kostol Povýšenia svätého Kríža na Ondrejskom cintoríne.

Základný kameň pre výstavbu tohoto kostola bol položený dňa 13. mája 1959. Stavba tohoto diela, ktorá sa uskutočnila za vlády Jeho Svätosti Pia IX., imperátora Františka Jozefa I., trvala úctyhodných 16 mesiacov. Kostol vysvätil kardinál Ján Baptista Scitovský.

Od r. 1972 po generálnej oprave je kostol v správe gréckokatolíckej cirkvi. Obnovený kostol posvätil svätiaci biskup prešovský, Vasil Hopko.

Gréckokatolícka farnosť má od roku 1968 okrem obsluhy veriacich východného obradu aj iné poslanie. V rokoch 1968 - 1990 jej bola zverená úloha formovať gréckokatolíckych kandidátov na kňazstvo. Úloha pomerne náročná a zložitá.

Naši bohoslovci študovali na rímskokatolíckej CMBF. Mali svoj tzv. liturgický deň, kedy sa učili východný obrad /cirkevný spev, liturgiku - východné obradoslovie/ a povinne sa zúčastňovali na gréckokatolíckych bohoslužbách a pri iných dôležitých príležitostiach. Formáciou našich budúcich kňazov, okrem iných duchovných, boli poverení aj naši duchovní: prvým lektorom bol na CMBF menovaný Vdp. Jozef Halcko a za jeho zástupcu Vdp. prof. Juraj Bobák.

Naša bratislavská farnosť sa rozprestiera na slovenskom území bývalej Veľkej Moravy. Zahŕňa celý Západoslovenský kraj a väčšinu Stredoslovenského kraja. Filiálky našej podľa schematizmu z roku 1948 farnosti sú: Hlohovec, Malacky, Nitra, Piešťany, Banská Bystrica, Trenčín, Trnava...

Za pôsobenia terajšieho správcu farnosti, o. Jozefa Pavloviča, bol získaný na dlhodobé užívanie kostol sv. Štefana.

Okrem filiálky v Nitre máme málo možností stretnúť sa s veriacimi ostatných filiállok, preto vydávame Spravodaj gréckokatolíckej farnosti v Bratislave - „Cesta - Pút“.

Helena Tirpaková

Krátke kapitoly z liturgie

Ako sme už spomenuli v niektorom z predošlých čísel, liturgia Jána Zlatoustého sa skladá z dvoch hlavných častí: z liturgie katechumenov (končí sa ich prepustením pred cherubínskym hymnom) a z liturgie veriacich. Teraz si vysvetlíme význam dvoch ekténii, ktoré nasledujú po homílii, a tak vlastne uzatvárajú liturgiu katechumenov.

XVII. Prvá z nich sa nazýva **úpenlivá** alebo **naliehavá ekténia** (cirkevnoslovansky „suhubaja“). Názov pochádza pravdepodobne z toho, že od tretej prosby zhromaždený ľud

odpovedá kňazovi (alebo diakonovi) trojnásobným „Pane, zmiluj sa“. Prvá z prosieb tejto ekténie nás vovádza do správnej duchovnej a modlitebnej pozície: „Prosme všetci z celej duše a z celej svojej mysle volajme.“ Rezonuje tu základné a najväčšie prikázanie, známe už v Starom zákone, a tak často Izraelitmi opakované v modlitbe *Šema Izrael: „Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou silou.“*¹ Úprimná modlitba totiž vyžaduje, aby sme mali srdce a myseľ oslobodenú od

všetkých svetských starostí a našich predstáv. Sloboda je totiž základným predpokladom lásky a pravá modlitba môže vyvierať jedine z lásky k Bohu.

Nasledujúce dve prosby sa obracajú už priamo k Bohu, apelujúc na jeho moc (Vševládny Pane), predošlú starostlivosť (Bože našich otcov) a lásku (zmiluj sa, Bože, nad nami pre svoje milosrdenstvo). Obe prosby sú zakončené slovami „vypočuj nás a zmiluj sa.“

Po týchto troch úvodných prosbách, ktoré nás uvádzajú do správneho postoja pred Pánom, nasledujú v úpenlivej ekténii tri konkrétne prosby:

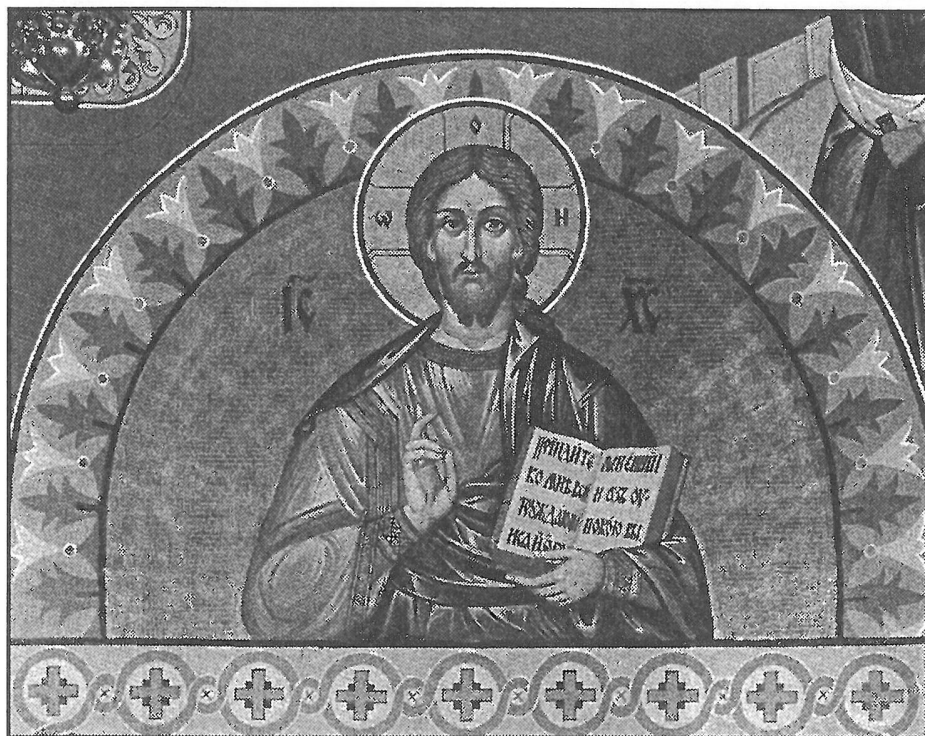
1. za cirkevných predstaviteľov (za Svätého otca, biskupa, kňazov,...) a „za všetkých našich bratov v Kristu“ (to znamená aj za nekatolíkov, ktorí vyznávajú spolu s nami vieru v Ježiša Krista).

2. za svetských predstaviteľov, ktorí spravujú a ochraňujú našu krajinu.

3. za prítomný ľud (cirkevnosl. *o predstojáčich ľuďoch* - za tých ktorí *stoja pred* Pánom), očakávajúci hojné milosti, za dobrodinčov a za všetkých pravoverných kresťanov.

Pred poslednú prosbu sa ešte môžu vložiť osobitné prosby na rozličné úmysly (napr. za zosnulých).

Ikona Ježiša Krista v chráme sv. Mikuláša patriaceho
Ukrajinskej katolíckej cirkvi v kanadskom Toronte.

XIX. V prvotnej cirkvi existovala prax, že katechumeni (t.j. tí, ktorí sa pripravovali na prijatie tzv. iniciačných sviatostí - krstu, myropomazania a Eucharistie) nemohli byť prítomní na liturgii veriacich, lebo ešte nemali plnú účasť na Eucharistii. Podobne by nemalo význam, keby napr. niekto prišiel na veľkolepú hostinu a ničím by sa neponúkol. Neurazil by námahu hostiteľa? Tesne pred odchodom katechumenov sa ešte diakon (alebo kňaz) pomodlil za nich ekténiu, a potom ich trojnásobnou výzvou požiadal, aby opustili chrám. Iste, prepúšťanie katechumenov je už dnes „anachronickou formalitou“², no samotný katechumenát sa najmä po II. vatikánskom koncile opäť vracia do cirkevnej praxe. Preto význam ekténie za katechumenov je stále aktuálny. Nielen že potreba modliť sa za kandidátov do Cirkvi ostala nezmenená, ale

samotné modlitby majú ďaleko od anachronizmu.³ Tí, ktorí sa pripravujú na prijatie iniciačných sviatostí, totiž potrebujú pomoc veriacich, ktorí sa v **ekténii za katechumenov** modlia, „nech sa Pán nad nimi zmiluje. Nech ich vyučí v slove pravdy. Nech im otvorí evanjelium spravodlivosti. Nech ich pripojí k svojej svätej, všeobecnej a apoštolskej cirkvi.“ Námetka, že sa táto ekténia berie aj vtedy, keď katechumeni nie sú prítomní, neobstojí, pretože potom by sme sa nemodlili ani za ostatných, ktorí momentálne nie sú v chráme (napr. za Svätého otca). Napokon katechumenát bol oficiálne zavedený aj na Slovensku minulý rok spoločným vyhlásením otcov biskupov.

Je preto potrebné, aby praktizovanie ekténie za katechumenov v našej liturgii bolo primeranou odpoveďou na výzvu II. vatikánskeho

koncilu, ktorý v dekrétu o misijnej činnosti hovorí, že „kresťanské zasväcovanie počas katechumenátu nemá byť dielom samých katechistov alebo kňazov, ale celej veriacej pospolitosti, ... aby katechumeni hneď od začiatku pocitovali svoju príslušnosť k ľudu Božiemu.“⁴

brat Marcel

¹ Dt 6,5

² Kucharek, C.: The Byzantine-Slav liturgy of St. John Chrysostom, Combermere 1971, str. 461

³ tamtiež

⁴ Polčín S., Dokumenty II. vat. koncilu II, SSV 1993, str. 228

Prv prešovskí

Po smrti mukačevského biskupa v blahdej pamäti Andreja Bačinského v roku 1810 boli ustanovené tri biskupské vikariáty: marmarošský, satmársky a košický so sídlom v Prešove. Mukačevská diecéza mala v tom čase 711 farností, ktoré boli rozložené v trinástich župách. Táto jej rozľahlosť nedovoľovala dôkladne spravovať tak veľké množstvo farností. Z toho dôvodu mukačevská kapitula a duchovenstvo z pastoračie predložili žiadosť rozdeliť túto eparchiu na viac biskupstiev.

Cisár tejto oprávnenej požiadavke vyhovel a nariadil, aby z rozsiahleho mukačevského biskupstva bola zriadená nová diecéza sa sídlom v Prešove. Bulou pápeža Pia VII. Relata semper dňa 22. septembra 1818 bolo zriadené prešovské biskupstvo. Malo 194 farností a okolo 152 tisíc veriacich. Za sídlo diecézy bol určený Prešov a za rezidenciu zruinovaný kláštor minoritov. Príľahlý kláštorňý chrám sa stal katedrálou pod patronátom sv. Jána Krstiteľa. Novozriadené biskupstvo malo veľký význam pre náboženský život gréckokatolíckych veriacich. Bolo postarané o dôkladnú pastoračiu a zriaďovaním nových škôl na všetkých stupňoch sa dvíhala duchovná i kultúrna úroveň ľudu.

Biskup Gregor TARKOVIČ (1818 - 1841)

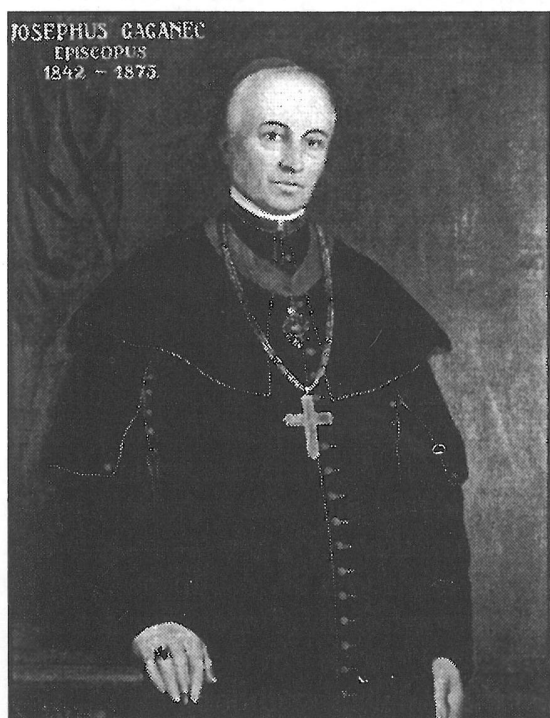
Prvým biskupom sa stal kanonik **Gregor TARKOVIČ** (1818 - 1841). Narodil sa 20. novembra 1754 v Pasike (Berehovská župa). Gymnázium v Užhorode absolvoval s výborným prospechom. Filozofiu študoval vo Veľkom Varadíne, teológiu vo viedenskom seminári sv. Barbory. Biskup Andrej Bačinský ho vysvätil za kňaza dňa 11. januára 1779. Bol známy svojou vzdelanosťou. Svoju diecézu dvakrát zastupoval ako delegát na sneme v Bratislave. Na biskupa bol vysvätený v Krásnom Brode dňa 17. júna 1821. Dňa 26. septembra 1821 zvolal do Prešova prvú diecéznu synodu. Tarkovič sa usiloval čo najlepšie zorganizovať novozriadenú prešovskú diecézu. Zomrel v

biskupi

1818 - 1882

Prešove dňa 16. januára 1841. Pochovaný je v krypte katedrálneho chrámu.

Ďalším významným biskupom sa stal **Jozef GAGANEC** (1843 - 1875). Narodil sa 10. apríla 1793 vo Vyšnom Tvarožci (bardejovský okres). Za biskupa ho vysvätil mukačevský biskup Bazil Popovič vo Viedni v prítomnosti cisárskeho dvora dňa 25. júna 1843. Biskup Jozef Gaganec sa osvedčil ako obetavý duchovný pastier. Vynikal neobyčajnou láskou k pospolitému ľudu. Zriaďoval nové farnosti. Roku 1848 zvolal do Prešova druhú diecéznu synodu. So svojimi kňazmi

Biskup Jozef GAGANEC (1843 - 1875)

Biskup Mikuláš TÓTH (1876 - 1882)

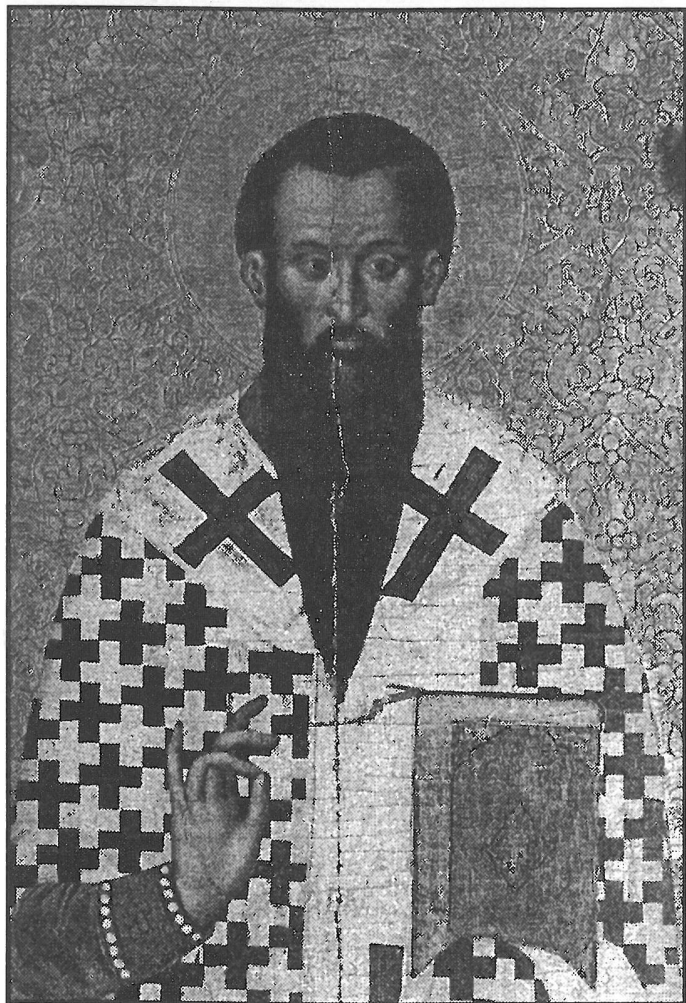
začal náboženskú obrodu diecézy. Pre talentovaných chudobných chlapcov zriadil v Prešove alumneum a podporné spolky Obšcestvo sv. Ioana Krestiteľa a Obšcestvo sv. Vasilija Velikaho. Rozšíril biskupskú rezidenciu a interiér katedrálneho chrámu prispôbil východnému obradu. Horlivý biskup zomrel v Prešove vo veku osemdesiatdva rokov dňa 22. decembra 1875. Pochovaný je na prešovskom cintoríne.

V poradí tretím prešovským biskupom sa stal **Dr. Mikuláš TÓTH** (1876 - 1882). Narodil sa v Mukačeve dňa 10. augusta 1833. V Užhorode účinkoval ako špirituál seminára a profesor bohosloveckej akadémie. Dňa 3. apríla 1876 ho Svätá Stolica vymenovala za prešovského biskupa. Konsekroval ho mukačevský biskup Pastelij 21. mája 1876. Biskup Dr. Mikuláš Tóth venoval zvýšenú pozornosť mládeži a sirotám. Jeho zásluhou sa roku 1881 otvoril v Prešove bohoslovecký seminár. Zomrel náhle dňa 21. mája 1882. Mal len štyridsaťosem rokov. Bol sotva šesť rokov biskupom.

Pokračovanie v budúcom čísle.

Sv. Bazil Veľký

Počas pôstu sa viac ako inokedy stretávame s Božskou liturgiou sv. Bazila Veľkého. Jej hlboké myšlienky vyvierali priamo z jeho vnútra a sú obrazom myslenia jeho duše, ktorá prežila svoj pozemský život s Bohom.

Bazil sa narodil okolo roku 329 v Cézarei Kapadóckej. Pochádzal z početnej a kresťanský významnej rodiny, ktorá dala Cirkvi niekoľko svätých (babička Makrína, rodičia Bazil a Emília, sestra Makrína a bratia Peter a Gregor Nýssky). V útlom veku vycho-vávala Bazila jeho babička Makrína. V tomto období prekonal Bazil ťažkú chorobu, ktorej takmer podľahol. Slabé zdravie sa potom prejavovalo v celom jeho živote. Keď získal základné školské vzdelanie, začal študovať rétoriku. Prvým

učiteľom mu bol vlastný otec, ktorý mal rétorickú školu. Po otcovej smrti pokračoval chlapec v štúdiu v Cézarei, potom v Carihrade a nakoniec v Aténach, kde sa zrodilo jeho trvalé priateľstvo s Gregorom Naziánskym. V Aténach obaja poznali len dve cesty: jedna viedla do chrámu a druhá do školy. V tomto meste študoval Bazil päť rokov rétoriku, filozofiu a medicínu. Už tu v ňom skrzla túžba po asketickom živote. Z Atén sa vrátil do Kapadócie, kde určitý čas pôsobil ako rétor. Potom odišiel do Egypta, Sýrie a Palestíny, kde poznával rôzne typy mníšskeho života. Pravdepodobne v Jeruzaleme prijal krst (okolo r. 357). Po návrate do Kapadócie založil komunitu na púšti v Ponte, ku ktorej sa pridali i jeho priateľ - Gregor Naziánsky. Obaja vzdelaní kapadóčania sa okrem modlitby, fyzickej práce a kajúcich skutkov venovali štúdiu Svätého Písma a starších cirkevných spisovateľov, zvlášť Origena. Pretože počet bratov stále narastal, vypracovali i pravidlá spoločného života, ktoré sa neskôr stali základom mníšskych regulí na východe i na západe. V púšti Bazil žil skoro počas celej vlády Júlia Apostatu.

S nástupom cisára Valenta sa situácia katolíkov ešte zhoršila. Bazil bol povolaný k cézarejskému biskupovi Euzébiov, aby ako teológ brnil božstvo Ježiša Krista proti arianizmu. Roku 364 bol Bazil vysvätený za kňaza. To pre neho znamenalo priame začlenenie do cirkevnej pastoračnej činnosti. Keď potom nastali v Kapadócii hlad a neúroda, zastával sa Bazil chudobného ľudu a donútil statkárov, aby otvorili sýpky a boháčov povzbudzoval k štedrosti. Sám každodenne sýtil mnoho ľudí, a to nie len kresťanov, ale i židov. Úcta k nemu bola všeobecná, a tak bol po smrti biskupa Euzébia roku 370 zvolený za jeho nástupcu na

stolci cízarejskom. Situácia v metropole bola však zložitá a časť obyvateľov odmietla metropolitovi poslušnosť. Hlavnou Bazilovou úlohou bolo dosiahnuť na svojom území pokoj. K tomu bola potrebná silná osobnosť. Bazil bol vynikajúci pastier, ale bol i temperamentný a pevnej vôle. V jeho povahe bola určitá prísnosť, ktorá sa niektorým zdala ako tvrdosť alebo pýcha. To vyvolalo nielen nepriateľstvo heretikov a cisára Valenta, ale i nepochopenie niektorých cirkevných

predstaviteľov. Veľkým sklamaním bol pre Bazila nedôverčivý, ba až odmietavý postoj pápeža Damasa, od ktorého žiadal pomoc pred herézou a nepokojom zmietanou východnou cirkvou. Bazil sa tiež venoval reforme bohoslužieb (spomeňme autorstvo Božskej liturgie sv. Bazila a záves oddeľujúci svätyňu od lode), šíreniu mníšstva, zakladaniu rôznych ústavov pre chorých, pre starých, sirôt a pocestných. Zakladal tiež školy.

I keď mal Bazil mnoho nepriateľov, mal tak veľkú autoritu, že ho ani ariánsky zameraný cisár Valent nedokázal zbaviť katedry. Keď cisár vyslal k biskupovi vojvodu Modesta, ktorý mu hrozil zabavením majetku, vyhnanstvom a smrťou, Bazil mu odpovedal: "Ak mi odoberieš majetok, sám sa neobohatíš a mňa tým neurobíš chudobným. Predpokladám, že

nepotrebuješ tieto moje ošúchané šaty a niekoľko kníh, čo je moje celé bohatstvo. Vyhnanstvo pre mňa neexistuje, veď nie som viazaný miestom a všade kam ma pošlu je zem Pánova. A čo mi môže urobiť mučenie? Veď som taký slabý, že po prvom údere remeňov zomriem. A smrť je pre mňa darom, pretože ma skôr privedie k Bohu." Prekvapený vojvoda mu povedal: "Doteraz so mnou tak nikto nehovoril!" Bazil odpovedal: "Áno veď si ešte nikdy nehovoril s biskupom. Vo všetkom inom sme poslušní a pokorní, ale keď ide o Božie veci, vtedy pozeráme len na Boha a plníme jeho vôľu."

Dvakrát bol už cisár rozhodnutý poslať Bazila do vyhnanstva, ale prvýkrát mu vážne ochorel syn, ktorý bol zachránený Bazilovou modlitbou, a druhýkrát sa cisárovi trikrát zlomilo v ruke pero, ktorým chcel listinu podpísať. A tak radšej zmenil svoje rozhodnutie.

Prísny asketický život a mnoho utrpenia podkopalo i tak slabé svetcové zdravie. Zomrel sotva päťdesiatročný 1. 1. roku 379.

Najväčšou Bazilovou zásluhou je to, že v dobe, keď boli rovnako zmýšľajúci biskupi rozdelení, dokázal mnohých zjednotiť okolo nicejského vyznania viery. Vypracoval takú terminológiu, ktorá sa stala celocirkevnou. Svojich protivníkov nehanobil, ale snažil sa o pozitívne objasnenie učenia Cirkvi, ktoré už samo o sebe robilo ariánstvo bezmocným.

Jeho telo bolo krížiakmi prenesené do Flandier, jeho hlava sa nachádza v athoskom kláštore sv. Atanáza a jeho ruka je uchovávaná v Benátkach.

***"Po celej zemi sa rozšírilo tvoje učenie,
veľkňaz Krista Kráľa.***

***Všade prijali tvoje presvedčivé slová,
ktorými si hlásal pravdy Božie.***

***Ludí si zušľachťoval
a ich mravy napravoval.***

***Úcty hodný otče Bazil,
pros Krista Boha,
aby spasil naše duše."***

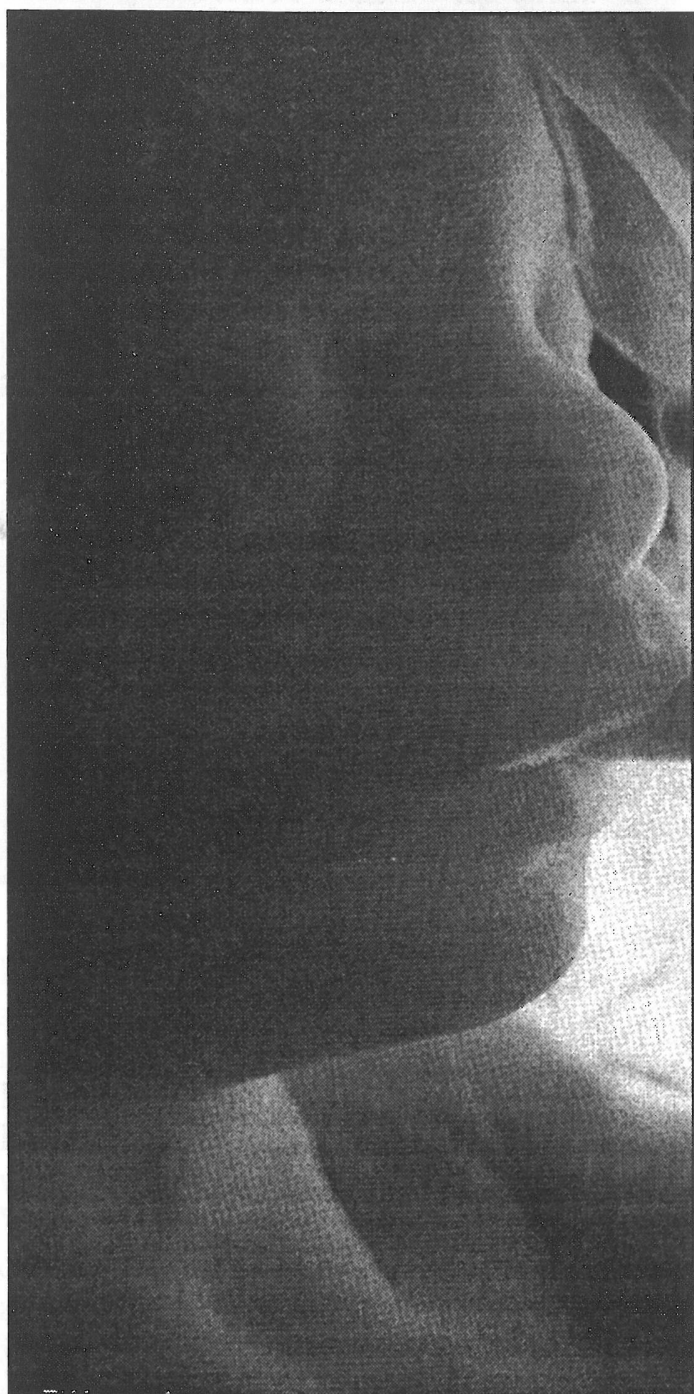
(Tropár sv. Bazilovi)

spracoval Pavol

POTRAT

riešenie dneška?

V priebehu posledných 40 rokov bolo na Slovensku viac než 1.000.000 vrážd nenarodených detí. Tento alarmujúci stav sa rieši dnes rozmachom antikoncepcie, čo ale nerieši problém v jadre, ale iba jeho dôsledky. Už dnes spoločnosť pociťuje bremeno tohto svojho konania. Ale čo bude o niekoľko rokov, keďže pôrodnosť u nás rýchlo klesá a používanie antikoncepcie sa stáva bežnou praxou nielen u neveriacich, ale aj u kresťanov, si nikto nevie predstaviť.

Ako kresťania sme spoluzodpovední za život okolo nás. Nesieme spoluzodpovednosť za to, že okolo nás vzrastá kriminalita mládeže, počet samovrážd, nespravodlivosť a násilie. Je však ešte niečo horšie, zlo, ktoré prevyšuje všetko ostatné - zabíjanie nenarodených. Je to priamo výsmech Bohu, ktorý je Tvorcom života a my tento život maríme ako nič neznamenajúcu hodnotu. Cez veľkonočné sviatky ľudia prežívajú radosť zo znovunavrátania života do prírody a my veriaci sa tešíme z toho, že nám Boh prejavil svoju lásku: Boží Syn sa stal obetou ľudstva svojmu Otcovi a daroval nám večný život. Pri tomto konštatovaní si uvedomujeme, aký krásny je život. Tisíce spomienok sa nám vynoria v pamäti, keď si spomíname na chvíle jari.

Pre veriaceho kresťana táto Ježišova obeta znamená posolstvo života. Ak by Boží Syn sa neobetoval, nemali by sme život. Je akoby precedensom, že na to, aby sme my mali život, musel zomrieť Ježiš, ale k jeho životu bola potrebná "smrť" človeka - jeho Matky Márie, keď povedala svoje "Áno.". Tak Boh požaduje niekedy "smrť" človeka, ale iba preto, aby mu dal život.

A natíska sa nám otázka, či môže človek zobrať inému človekovi to, čo mu daroval sám Boh, respektíve prečo sám Boh zostúpil na zem a obetoval sa? Odpoveďou je skutočnosť, že na svete sa ročne odstráni spod srdca matky 80 miliónov nevinných nenarodených detí, z toho na Slovensku 60 tisíc. Kontrolou za prvý polrok roku 1996 je to 24 167 potratov. A žiadne z týchto detí nezomrie, aby malo život!

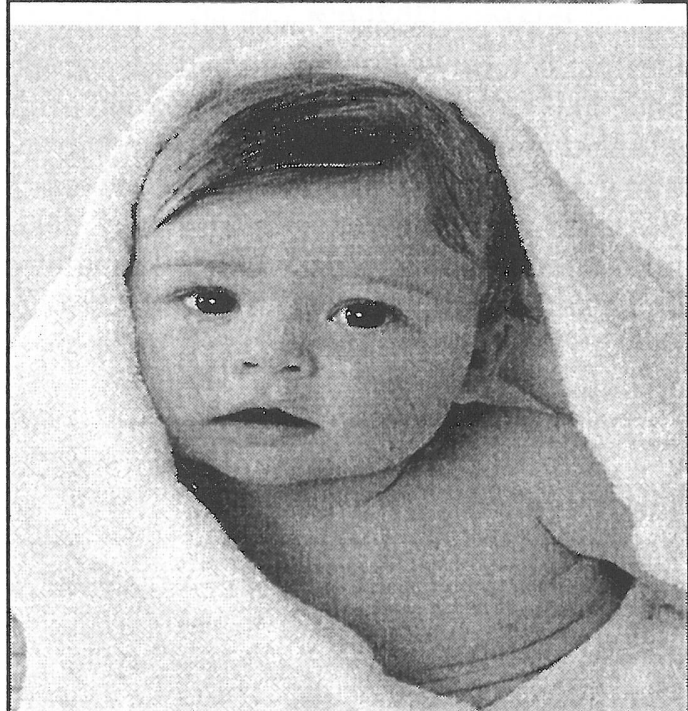
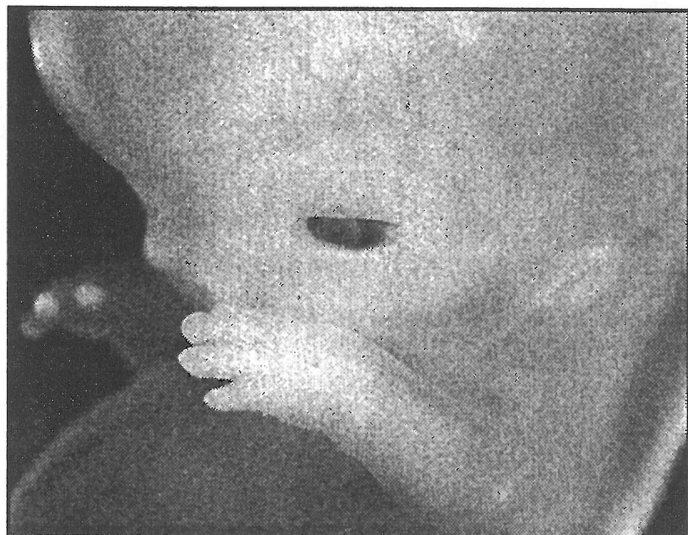
Uvedomme si jedno, že Mária bola jednoduché dievča a ani vo sne jej nenapadlo, že ona sa stane Matkou Stvoriteľa, i keď si ju už dávno pred vekmi Boh vyvolil. Zjavenie tajomstva vtelenia je zároveň tajomstvo života pred narodením. Nielen Ježiš Kristus, ale aj každý ľudský plod je ľudskou bytosťou od chvíle počatia a Maria našla milosť u Boha, ale takúto milosť dostáva každá žena, ktorá počne nový život. Veď keď sa obzrieme okolo nás, koľko žien vo svojom živote nemôže mať dieťa a koľko manželstiev stroskotáva na tom, že nemajú deti.

A dnes sa už "moderný" človek rozhodol sám rozhodovať o tom, či pri ohlásení nového života "ukončí" tehotenstvo, alebo plod nechá žiť. Človek sa už necíti ako služobník, ale ako pán života.

Uvedomme si jedno! Či Panna Mária nemala dôvody obávať sa? Nehrozil jej údel slobodnej matky? Neočakávané tehotenstvo najmä slobodným ženám, alebo takým, čo žijú v neuspokojivej rodinnej atmosfére, môže krížiť všetky životné plány a postaviť ich pred neznámu a neistú budúcnosť. Ale Boh ako do cesty Panny Marie, tak isto dáva každej žene istú pomoc, ak to žiada ako Panna Maria, "lebo u Boha nič nie je nemožné." (Lk 1,37)

Zamyslime sa nad tým, aké krásne je, keď mamička prinesie novorodeniatko z nemocnice. Aká krásna je atmosféra v tej rodine. Aké krásne je keď matka povie všetkým doma: "Budeme mať bračeka alebo sestričku." Myslite si, že môžete darovať deťom krajší darček? Ale naopak, aké smutné je, keď sa deti dozvedia, že mamička musela ísť na potrat alebo že nechceli rodičia už ďalšie dieťa! V tejto rodine sa zamýšľajú všetci: "to isté mohli spraviť aj so mnou." Aké to musí byť v tej rodine.

Viete si predstaviť situáciu, keby Panna Mária povedala - "Nie!?" A mala oveľa väčšie dôvody. Poviete si aké? Ktorá žena by povedala pri počatí svoje "Áno" tomu, koho nepozná? Ale Pán Boh má s každým z nás svoje zámery. A každého z nás si vyvolil ešte pred stvorením sveta. Od samého počatia sú "naše" cesty riadené Pánom, čo dosvedčuje on sám slovami 139. žalmu: "Pane, ty si stvoril moje útroby, utkal si ma v živote mojej matky..." a skrze Pannu Máriu nám daroval Boh nový život.

Aj my, keď dokážeme počať nový život, nebráňme mu prísť na tento svet, lebo nevieme aké plány má s ním Boh. Preto ak chceme, aby v našom živote boli stále dni pokoja, lásky, ohľaduplnosti a vzájomnej pomoci, musí byť aj v nás všetko nové. Vzťah muža a ženy, vzťah k sexualite a zákon egoizmu (ktorý v súčasnosti určuje vzťah ľudí k nenarodeným), musí ustúpiť zákonu lásky a úcty k životu. Lebo budú o nás platiť slová Matky Terezy: "Matka sa dopúšťa vraždy na svojom vlastnom lone. Matka, ktorá sa bojí svojho vlastného dieťaťa? Bojí sa, že by musela milovať ďalšie dieťa? Dieťa musí zomrieť, aby ona mohla byť voľná! Ak matka môže zabiť svoje vlastné dieťa, čo bráni ostatným ľuďom, aby sa navzájom nezabíjali?"

br. Marián

Boh prichádza cez vánok

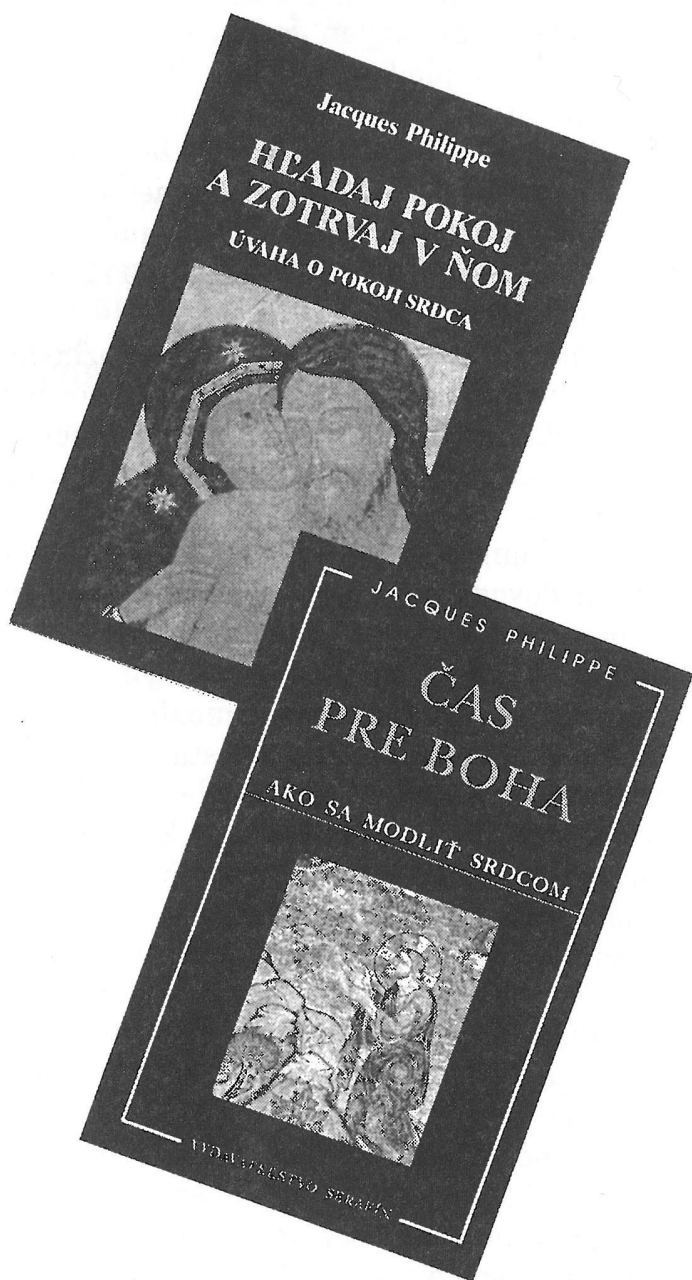
Recenzia na dve knihy - Hľadaj pokoj a zotrvej v ňom a Čas pre Boha od francúzskeho autora Jacques Philippe.

Veľkou otázkou v dnešnom svete je postoj alebo postup, akým si môžeme zachovať vnútorný pokoj uprostred uvedomovania si a prežívania dnešnej existencie. Všetky momentálne povinnosti človek plní s klamným pocitom či namýšľaním si, že keď ich vyrieši, bude mať pokoj. No keď reálne zhodnotí svoju situáciu a svoj postoj k životu a jeho zmysel, ktorý keď nevidí v Bohu, potom človek je zhrozený a presvedčený, že vnútorný pokoj nikdy nenájde. Veď koľko vecí si naplánuje, koľko od ich realizácie očakáva, ale nakoniec sa mu však veľmi málo podarí - a to ho oberá o vnútorný pokoj...

Do nášho povedomia sa rázne predierajú východné meditácie, hoci vyžadujú veľké sústredenie mysle a najrozmanitejšie, až najnepohodlnejšie techniky.“ Sú však zamerané veľmi často buď na absolutizovanie vlastného Ja, alebo istý druh rozplynutia sa vo veľkom Všetkom, odstránenie utrpenia potlačovaním túžby a strácanie individuality.“ Často k nim pociťujeme náklonnosť a zdajú sa nám príťažlivejšie ako kresťanská modlitba srdcom, ktorej cieľom je čosi celkom iné: „premena v Bohu, ktorý nám stojí tvárou v tvár a obojstranné sebaodovzdanie sa v láske.“

Tento stav náklonnosti k bludným náukam vzniká asi pod vplyvom ich nenápadného podstrčovania a predkladania našim veriacim.

Ako predsa nájsť vnútorný pokoj, ktorý na základe Božej milosti a vnútornej modlitby / cez ňu uvedomovania si osobnej závislosti na Bohu/ a ktorý spočíva v dôvere a odovzdaní sa Bohu, je tématickým obsahom dvoch duchovných príručiek: HLADAJ POKOJ A ZOTRVAJ V ŇOM, ČAS PRE BOHA - ako sa modliť srdcom, ktorých autorom je francúzsky teológ Jacques Philippe - 44ročný bývalý profesor matematiky, kňaz od roku 1985,

vyštudoval kanonické právo na Gregoriánskej univerzite v Ríme. Prednáša na duchovných cvičeniach vo Francúzsku i v zahraničí.

Knihy, ktoré vydalo vydavateľstvo Serafin, sú písané veľmi zaujímavým a príťažlivým štýlom. Text je doplnený aj vhodnými príkladmi a je prístupný pre každého čitateľa hľadajúceho Boha, aby cez modlitbu v dôvernem spojení s ním mohol v pokore a šťastí smerovať k spáse.

Ján Krupa

Prevrat v seminári alebo vymenovanie novej vlády

Nemýľte sa, nedošlo, ani tu nejde o zmenu v štátnej správe alebo v parlamente, ale či už viete alebo nie, aj my bohoslovci máme medzi sebou veľmi dôležitých funkcionárov. Ich poslaním je napomáhať k spolupráci medzi bohoslovcami a predstavenými seminára. Nechcem ich tu vykresliť ako nejako nadaných a výnimočne uprednostnených pred ostatnými, jednoducho je to služba, predstavenými im v dôvere zverená, a niekedy je ozaj neľahká. Každý z nich je v behu seminára dôležitý, ale krátko sa zastavím len pri tých, ktorých úloha je ne-postrádateľná.

Začnem od toho najvyššieho, od „šéfa“ všetkých nás - bohoslovcov. Meno jeho funkcie je **duktor**. V starom kalendárnom roku ním bol br. Pavol Bardzák. A keďže je už v piatom ročníku (práve preto sa uskutočňuje tá zmena), bola táto služba hlavného duktora zverená br. Danielovi Galajdovi (4.roč.). A bude ju vykonávať do polovice piatého ročníka, kedy ho vystrieda opäť niekto iný. Duktur má byť takým spojivkom medzi bohoslovcami a predstavenými.

Ďalším je **viceduktur**. Vlastne sú nimi dvaja. Bratia Lubomír Petričko (4.roč.) a Marek Jeník (3.roč.). A aby ste to zle nepochopili, viceduktur nie je viac ako duktur. Ich úlohou je pomáhať hlavnému duktorovi a zameriavajú sa hlavne na potreby a vedenie ostatných spolubratov.

Nie menej dôležitou službou v seminári je služba **ceremonára**. Veľmi dôkladne ju vykonával br. Jozef Gača (5.roč.). A po jeho stopách sa teraz pustil br. Miroslav Šimko (4.roč.). Ceremonár má na starosti srdce nášho seminára, a to kaplnku. Dbá o poriadok, čistotu a disciplínu v nej počas bohoslužieb. Ďalej určuje liturgický poriadok na každý deň a tiež asistencie v katedrále. Na to všetko však nie je sám. Tiež ako duktur, aj on má svojich dvoch

pomocníkov - **viceceremonárov**. Sú nimi Patrik Székely (3.roč.) a Vladimír Pančák (2.roč.).

Náš život v seminári je veľmi pestrý. Okrem toho, že chodíme na prednášky na našu bohosloveckú fakultu a vedíme pravidelný duchovný život tu v seminári (slávenie eucharistie, modlitba časoslova), zúčastňujeme sa i rôznych kultúrnych akcií mimo seminára (divadelné predstavenie v niektorom z prešovských divadiel, filmové predstavenie v kine a rôzne iné náboženské podujatia). To všetko má na starosti a pre našu spokojnosť vybavuje **kultúrny referent** br. Maroš Rinik (3.roč.).

Veľmi stručne som uviedol tie najdôležitejšie funkcie, v ktorých za posledné obdobie prebehli zmeny. Pre zaujímavosť uvádzam aj ostatné služby, ktoré v seminári jednotliví bohoslovci vykonávajú: **Magister** pre 1. ročník - br. Martin Mikula (3.roč.), **Vicemagister** pre 1. ročník - br. Jozef Hromják (3.roč.), **Magister** pre 2. ročník - br. Jozef Maxim (4.roč.), **Vicemagister** pre 2. ročník - br. Michal Onderko (4.roč.), **Športový referent** - br. František Murín (3.roč.), **Infirmaristi** - br. Slavomír Viravec (4.roč.) a Michal Fedič (3.roč.), **Kantori** - br. Marcel Mojzeš (4.roč.), Juraj Tomáš (4.roč.) a Erik Eštván (4.roč.), **Zvonár** - br. Pavol Vaľko (2.roč.).

Všetkým pri vykonávaní ich služby vyprosujeme u Boha veľa milosti a požehnania.

br. Martin

A je to tu!

Bohoslovecká skupina Anastasis po viac než dvojročnom účinkovaní a na žiadosti mnohých z Vás vydáva dlhoočakávanú MC kazetu s množstvom pekných skladiieb.

Predbežná cena kazety je 100 Sk.

Budete môcť si ju objednať aj priamo u nás na dobierku.

adresa: skupina Anastasis
Sládkovičova 23, 080 01 Prešov

VTIPPARÁDA

KVÍZ

Rehoľná sestrička sa na náboženstve pýta detí.

- *Je to hnedé a behá to po strome, čo je to? Deti mlčia, až nakoniec sa ozve Miško.*
- *Za normálnych okolností, by to bola veverička, ale že ste to vy, tak je to Ježiško.*

Policajti stopnú farára.

- *Pán farár, išli ste veľmi rýchlo.- Hovoria policajti.*

- *Ale chlapci, ponáhľam sa, lebo veziem bojler.*

Policajti ho pustili a jeden sa pýta druhého.

- *Ty počúvaj, čo je to ten bojler?*
- *Ja neviem, ty si chodil na náboženstvo!*

Dedko hovorí kamarátom.

- *Stavte sa že si zahryznem do oka.*

Oni sa smelo s ním stavili.

Dedko vyberie sklenené oko a zahryzne.

- *Stavte sa že si zahryznem aj do druhého.*

Oni sa stavili.

- *Dedko vyberie zubnú protézu a zahryzne.*

Na lúke sa pasú dve kravy. Jedna sa stále natriasa. Druhá sa jej pýta:

- *Počuj, prečo sa natriasaš?*
- *Ale vieš, zajtra budem mať narodeniny a robím si šlaháčku.*

Otec sa rozčuľuje:

- *To je neuveriteľné! Prepadol si pri opravnej skúške! Ako je to možné?*

- *Keď mi dali tie isté otázky ako pri prvej?!*

Máte talent aj vy? Píšte! Najlepšie vtipy spolu s ich autormi uverejníme.

Výhercami kvízu sa stali:

Zuzana Polčinová, Prešov
Sabolová M., Dúbravka
Michal Smetana, Poprad

Výhercom tajničky sa stáva:

Jaroslava Doričová, Sobrance

Výhercovia získavajú vecné ceny.

Gratulujeme!

Pozor! Sú tu nové otázky:

1. Ktorý z evanjelistov píše o Šimonovi Cyrénskom?

- a) Marek
- b) Matúš
- c) Lukáš

2. Ako sa volá púšť, na ktorú sa Ježiš odobral po svojom krste v Jordáne?

- a) Brumpánia
- b) Kvarantánia
- c) Haldos

3. Aká svätá liturgia sa môže sláviť na veľký piatok?

- a) sv. Bazila Veľkého
- b) liturgia vopred posvätených darov
- c) žiadna

4. V ktorom roku boli objavené Qumránske zvitky?

- a) 1947
- b) 1965
- c) 1989

Odpovede na kvízové otázky a vylúštenie križovky zasielajte na adresu redakcie do

25. apríla 1997.

na priloženom korešpondenčnom lístku.

Zároveň uvítame vaše námety na spestrenie našej obsahovej stránky, postrehy a príbehy zo života vašej komunity, zboru, či skupiny.

Prameň - časopis gréckokatolíckych bohoslovcov vydáva Spolok biskupa Petra Pavla Gojdiča v Prešove. Registračné číslo: OÚ - XI/17/93. Šéfredaktor: Pavol Obraz. Redakčná rada: Martin Mikula, Ján Krupa, František Barkóci, Pavol Dolinský. Grafická úprava: Juraj Gradoš. Adresa redakcie: Prameň, P.O.Box 212, Sládkovičova ul. 23, 080 01 Prešov. Telefón: 091/721 277-8, 725 420. Fax: 091/733 840. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Predplatné na rok 1997: 50 Sk. Podávanie novinových zásielok povolené VRP Košice, č.j. 1176-PTP-1994 zo dňa 19.4.1994. Litografie: OPAL spol. s r.o., Prešov. Tlač: Tlačiareň Juraj Kušnýr, združenie podnikateľov, Sabinovská 117, Prešov. Vázba: Vydavateľstvo Michala Vaška, Ružová 22, 080 01 Prešov.

CENNIK INZERIE

B5

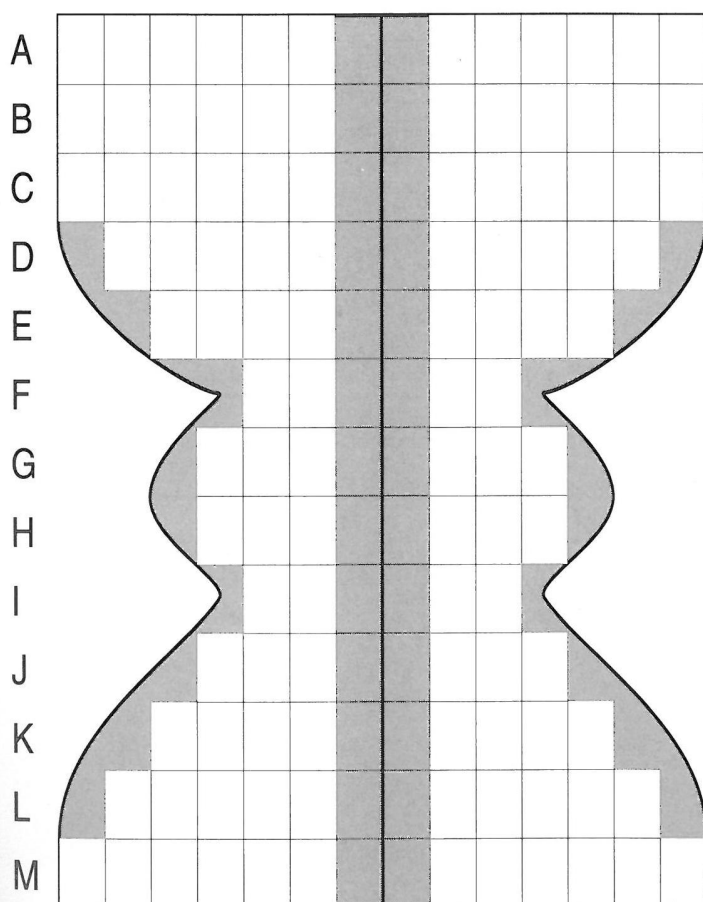
162 x 227

B6

162 x 110

Stránka	Formát	Farebnosť	Cena	Zľava pri opak.	
				2x	3-5x
35	B5	hnedá	2.000,- Sk	10%	15%
35	B6	hnedá	1.200,- Sk	10%	15%
36	B5	plnofarebná	5.000,- Sk	15%	20%
36	B6	plnofarebná	3.000,- Sk	15%	20%

1 2

tajnička

A - nesprav, Narodenie Ježiša Krista; B - miesto vojny, izraelský kráľ; C - žid. motlidba, izrael. údolie; D - Žid, bibl. žena; E - izrael. sudca, Pán (gr.); F - mäsožravý vták, doba; G - bibl. otrokyňa, človek (ved.); H - bibl. žena, ťažné zviera; I - existujem, izrael. kmeň; J - vojenské zvieratá, chyba; K - ročné obdobie, obetné zviera; L - izrael. mesto, časť tela; M - praotec Izraela, litur. spev.

Tajničku tvorí veta uložená v stĺpcoch 1 a 2.

Správne odpovede z dvojčísła 4-5/96 sú:

Epitrachil je časť odevu kňaza - A.

Metod poslednýkrát navštívil Byzanciu v roku 882 - B.

Na Slovensku je 7 katolíckych biskupstiev - B.

Kňaz sa nikdy nemôže ženiť - C, ako v západnej, tak aj vo východnej Cirkvi, pretože tá len vysviaca ženatých mužov.

Tajnička znie: Nechajte maličkých prísť (ku) mne.

CESTNÉ STAVBY a.s. KOŠICE

Južná trieda č.6, 041 93 KOŠICE

tel.: 095 / 68 05 111, 68 05 220, fax: 095 / 50 579

PREDMET PODNIKANIA:

- *výstavba, rekonštrukcie a opravy dopravných stavieb vrátane električkových a železničných tratí, diaľnic, ciest a mostov;*
- *vodohospodárske stavby, výstavba kanalizácií, vodovodov a plynovodov;*
- *výroba, spracovanie a predaj kameniva;*
- *výroba a predaj betónových a železobetónových prefabrikátov ako aj zámkovej dlažby.*

TEŠÍME SA NA VÁS!